

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

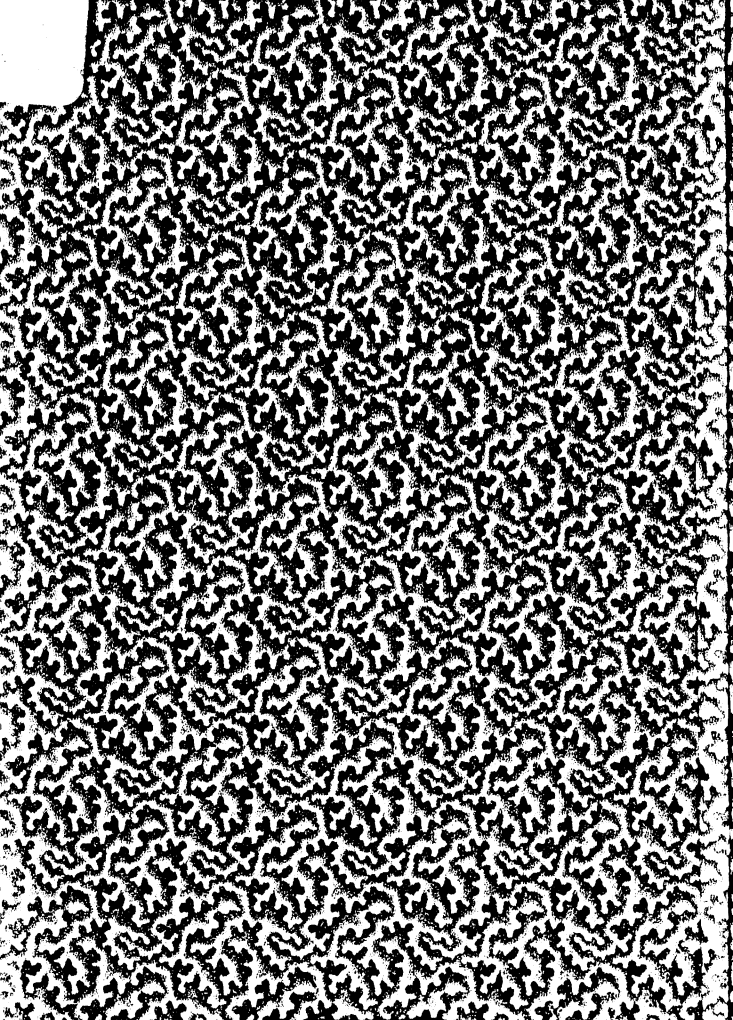
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

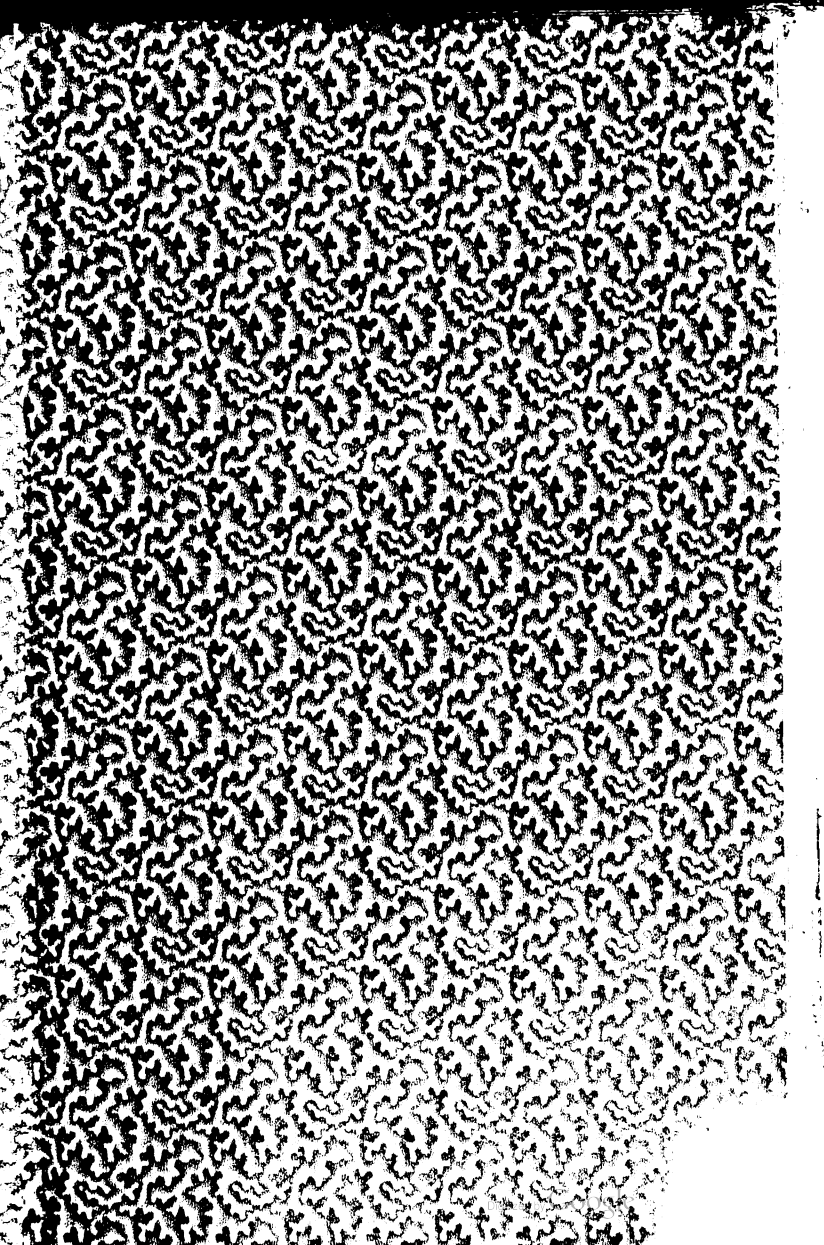

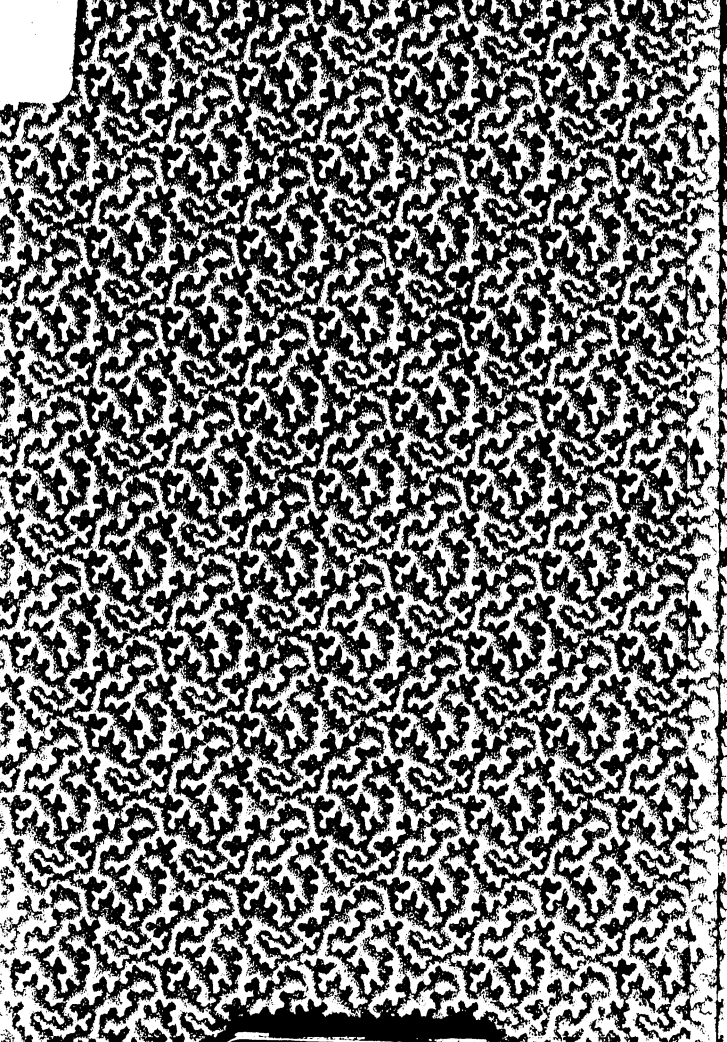
Digitized by Google

EEK GENT

0207

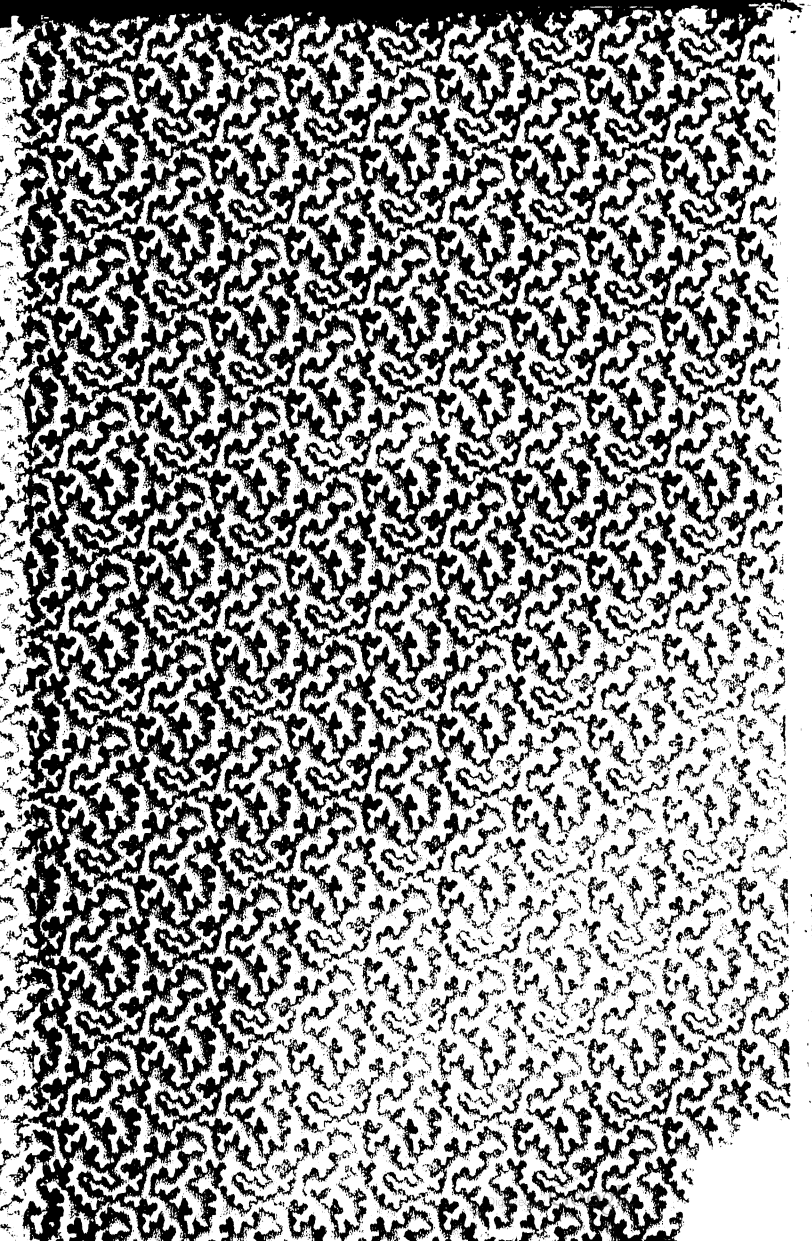

UNI

GENT

Acc. 9088

N I E U W
N E D E R D U I T S C H
S P E L D E B O E K ,

T. A. C. P.

T E U T R E C H T ,
Bij de Wed. J. v. S C H O O N H O V E N ,

M D C C L X X .

1728

VOORREDE

A A N D E

O U D E R S.

Schoon ik niet geloove, dat al het leeren der kinderen enkel speelen zijn moet, wijl 't ook noodwendig is, hen aan gezette oefeningen te gewennen, moeten nogthans de eerste beginselen van 't onderwijs zeekerlijk al spelende gegeven worden, en de overgang van dit speelen, tot gezette oefeningen, langzaam en ongevoelig zijn. Wel bijzonder moet dit plaats hebben, omtrent het leeren der letters, niet alleen wijl dit het eerste van allen is, maar ook, om dat het op zig zelve droog is en verveelend. Hier is het derhalven dubbel noodzaaklijk, de kinderen, niet opzertlijk en door dwang, maar van zelve en al spelende aan 't leeren te brengen. En daar toe doet zig een zeer gereed middel op. Kinderen zien gaarne prenten, van wat soort die ook zijn moogen.

A 2

Elk

Elk kieze dezelve, naar zijn smaak en vermogen. De best, of om beeter te zeggen, minst slegt uitgevoerden verdienen nogthans de voorkeur, wijl 't altoos goed is, het kind zulke voorwerpen voor te stellen, die deszelfs smaak oeffenen en beschaaven kunnen. Maar veel zorgvuldiger nog moet men agt geeven, dat 'er op deeze prenten geene afbeeldzels gevonden worden van dingen, (gelijk 'er veelen zijn,) die 't beeter is, den kinderen niet in 't hoofd te brengen, of onmooglijk hun uit te leggen. (*) De kinderen zien niet alleen deeze prenten gaarne, maar zij doen ook gaarne aanwijzing van 't geen 'er op staat, of laten 't. zig gaarne vertellen. Maak hier gebruik van; het is de eerste uitoeffening van aandacht, oplettendheid en nieuwsgierigheid, die zig van zelve ontwikkeld, en den eersten grondslag tot de leergierigheid en leer-

(*) Bevind 'er zig evenwel zulk een enkel voorwerp, op een print, die anders goed is, plak 'er een stuk wit papier, of nog liever een ander prentje op, of snij 't 'er uit.

Icerzaamheid, legt. Gij moet 'er dus uw kind toe aanmoedigen, zonder het 'er toe te dwingen; en vooral het nimmer in deszelfs aandagt en oplettendheid flooren. Laat het één en 't zelfde voorwerp, zo lang beschouwen als het wil, en trek 'er deszelfs aandagt nimmer van af. Hoe langer zelfs hoe beeter, want daar door leert het van zelve eene gevestigde oplettendheid gebruiken, en 't voorwerp, van alle kanten en in alle deszelfs deelen, beschouwen en nagaan. En waar in anders, dan hier in, is de eerste grondslag van 't wijsgeerig vernuft geleege? Het zal derhalven goed zijn, dat gij uw kind, zo lang 't 'er aandagt aan geeven wil, ook de bijzondere deelen van elk voorwerp laat beschouwen en ze hem aanwijst. Ik zeg zo lang 't 'er zijne aandagt aan geeven wil, want het moet nu nog enkel speelen blijven, en 'er moet geen dwang aangewend, ten minsten niet gemerkt worden. Men moet hier 't kind meer involgen dan leiden; doch elk verstandige begrijpt wel, dat men de kinderen, ook

wel onder 't involgen, veelzins leiden kan.

Wanneer gij uw kind genoeg geoëffend hebt, eerst in 't enkel aanwijzen der voorwerpen, die gij hem opnoemt; daar na, wanneer hij eenige woorden begint te uiten, in 't opnoemen, of ten minsten in 't aanduiden derzelven, door nabootsende klanken, als van 't gelaf der honden, 't geloei der osfen &c., en gij nu denkt dat het tijd is, met de letters te beginnen, plak of schrijf dan enkele letters, onder zijne prenten, of op den rand, of ook tusschen de voorwerpen in; en plaats bij elk voorwerp die letter, waar meê deszelfs naam begint. Het zal mogelijk best zijn, daar toe te neemen prenten, die niet afgezet zijn, en de letters wat groot en met rooden inkt te schrijven, op dat zij het kind sterker en aangenaamer in 't oog vallen. Deeze nieuwe figuurjes, hem ongewoon en onbekend zijnde, zal hij u, meestentijds uit zig zelve, vraagen, wat het zijn? Noem ze hem dan op, en gewen hem dezelve, te gelijk met de voorwerpen, op de prenten, eerst aan te wij-

wijzen, daar na op te noemen. Zo hij 'er u niet na vraagt, moet gij ze uit u zelve opnoemen en aanwijzen, waar in hij u dan wel haast, uit eige beweging, navolgen zal. Op deeze wijze zal het overgaan, van het speelen, tot het leeren der letters, ongevoelig zijn; en gij zult 'er zeer vroeg meê kunnen beginnen.

Doch behalven dit middel, kan men 'er nog verscheide anderen in 't werk stellen. Ik heb een meisje gezien, dat, op 't einde van haar tweede jaar, nog geen dertig woorden kon spreken, en dus ten aanzien van 't onderwijs natuurlijkerwijze veel moest ten agteren zijn, en evenwel, op dien zelfden tijd, alle de letters onderscheiden, en zelfs de meesten, met eene vrij goede uitspraak, opnoemen kon. Toen zij over de twintig maanden was, gaf men haar twee speelkaarten, (men kan 'er ook stukjes dun bordpapier toe neemen,) op elk derwelken eene groote letter, zeer duidelijk geschreeven stond. Men liet ze haar van tijd tot tijd opnoemen, en 'er dan een oogenblik meê speelen. Drie da-

gen daar na gaf men 'er haar eene derde bij. Nog drie dagen laater eene vierde, en zoo van drie dagen tot drie dagen voort, tot dat zij ze allen kon. Men liet ze haar telkens allen opnoemen, doch niet naar orde, op dat het geen enkel opzeggen worden zou. Men hield 'er ook geen vast uur voor, maar wagtte gemeenlijk tot dat zij 't zelf vroeg, 't welk verscheide maalen daags geschiedde. Gebeurde het evenwel eens niet, dan wees men ze haar uit eigen beweging; doch niet gebiedenderwijs, maar vraagende of zij ze hebben wilde. Op zijn best zou men dit dwangmiddel gebruikt hebben, van als zij, op haare wijs, om iets verzogt, te antwoorden, je zult het hebben, zoo ras je de letters gezegd hebt. Toonde zij zig niet geneegen, men floot de letters zerftond weer weg; desgelijks indien zij, onder 't opnoemen, haare aandagt verloor, en dan hielp ook geen verzoeken, om ze weder te krijgen; zelfs als men, na 't opnoemen, onder 't spelen met die kaarten, merkte, dat zij 'er niet

niet veel vermaak meer in had, of ze liggen liet, nam men ze terstond weg, op dat zij ze niet moede mogt worden. Als zij ze allen wel opgenoemd en aangewezen had, prees men ze, en een zoen, eenig speelgoed, of somtijds eene krakeling, was de belooning; doch meestentijds was 't enkel spelen met die kaarten zelve genoeg. — Voor een kind, dat 'er uit zig zelve minder vermaak in had, zou men op ieder kaart, naast de letter, een printje kunnen plakken; doch dan moet het printje klein en niet afgezet, de letter daarentegen groot en met rooden inkt gedrukt of geschreeven zijn, op dat de letter altoos 't meest in 't oog valle. Op deeze wijs zal 't kind van zelve nieuwe letters vragen, en 't als eene belooning aanzien; wanneer men 'er hem eene nieuwe leert, ten einde zo veel meer kaarten met printjes te hebben, om meê te spelen. Maar hier in moet men hun niet te schielijk te wille zijn, en altoos, indien zij zoo jong en in 't spreken weinig gevorderd zijn, ten minsten drie dagen

tusfchen de eene en de andere letter laaten voorbij gaan, wyl anders de meenigte hen verwarren zou. Het komt 'er tog niet op aan, om fchielijk, maar om goed te leeren. Ook moeten zij, buiten deeze kaarten, geene andere kaarten met printjes hebben.

De Heer BASEDOW slaat, tot het aanleeren der letters, een spel voor, dat hoofdzaaklijk hier op uit komt. Schrijf de 25 letters op 25 kaarten, op ieder kaart dezelfde letter verfcheidemaal, in verfcheidene grootten. Maak 'er een spel van, en neem uit het zelve een zeeker getal, dat gij aan de kinderen en de meer bejaarde lieden, die zig wel meê in 't spel willen mengen, ('t welk zeer goed is om 'er de kinderen te meer toe aan te moedigen,) rond deelt; na alvorens de letter, die gij den kinderen wilt leeren kennen, b. v. de A, te hebben bepaald en geteckend. De geen, die bij 't rond deelen deeze geteckende letter krijgt, heeft het geluk getroffen, en krijgt een merkje ter praemie, mids hij de letter opnoeme. Die, na een bepaald

paald getal reizen te hebben rond gedeeld, de meeste merkjes gewonnen heeft, verkrijgt de eerste plaats aan de tafel, een krans op het hoofd, een printje, eene krakeling, of eenige andere belooning, die de lieden van meer jaaren ook niet weigeren moeten, als zij hun te beurt valt, en men gaat met het spel voort. Zoo ras de A op deeze wijze bekend geworden is, moet ook de B geteekend worden, en dan moet men voor deeze de præmie geeven. Na de B gaat men tot de C over, en zoo vervolgens tot de laatste toe, altoos oplettende, dat men de reeds bekende kaarten onder 't spel houde, op dat zij de kinderen geduurig onder 't oog 'blijven, en niet weêr vergeten worden. Wanneer 't getal der rond te deelen kaarten wat groot word, kan men de præmie geeven aan den geenen, die twee bepaalde letters te gelijk onder de zijnen krijgt, als de B en de P, de C en de G, die letters daar toe kiezende, die de meeste gelijkenis hebben. Bij dit spel kan men ook eenige andere kinderen nodigen,

digen, om meê te speelen, ten einde het aan allen des te aangenaamer te maaken.

Wanneer de 25 letters van een soort bekend zijn, kan men 'er de 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0, bijvoegen; en de Hr. BASEDOW verzeekerd, dat gewoone kinderen, die over de twee jaar zijn, door dit spel, alle deeze letters en cijfferletters, binnen de vier weken kunnen leeren kennen, wannecr men 'er maar een quartier uur daags aan geeven wil.

Om nu vervolgens de letters van een ander soort bekend te maaken, (het kleine, a, b, bij voorbeeld, indien men met het groote begonnen heeft,) dan schrijft men wederom ieder letter van 't zelve, in verscheidene grootten, op eene kaart, en stelt 'er, in een hoek, de reeds bekende Capitaale A, doch zeer klein geschreeven, bij en speelt weder op dezelfde wijs. — Of wel men laat elk alleen de letters opnoemen, die hij gekreegen heeft, en geeft de præmie aan den geenem, die daar in 't minste feilt.

Bij

Bij dit spel moet men tevens, op de ge-
moedsbeweeging en handelwijze der kinderen,
naauwkeurig agt slaan, en zien hoe zij 'er zig
in gedraagen, ten einde alle beginsfels van on-
verduldigheid, onedelmoedigheid, onbillijk-
heid, bedrog &c. te kunnen ontdekken en tegen-
gaan, niet alleen door afkeuring en berisping,
maar ook door 't kind uit het spel te doen
gaan, het op eene daartoe bestemde plaats van
oneer te laten zitten, of eenige andere derge-
lyke straf. Daar teegen moet men geen gelee-
genheid laten voorbij gaan, om de kinderen
te leeren, hoe zij zig, onder 't speelen, naar de
regels der billijkheid, opregtheid, edelmoedig-
heid &c. moeten gedraagen, hen daar toe aan-
moedigen, en de geen, die 'er op eenige bij-
zondere wijs aan voldoet, beloonen. Alle
speelen der kinderen, (en indêrdaad ook die
der menschen,) moeten dienen, tot eene gelee-
genheid, om zig in 't goede te oeffenen, en
zig deszelfs betragting hebbelijk en gemeen-
zaam te maaken. Gewen uwe kinderen, van de
de

de allereerste jeugd af aan, alle spellen, uit dit oogpunt, te beschouwen, en vervolgens zal geen spel voor hen schaadlijk of gevaarlijk zijn. Aan de betragting van deezen reegel ligt meer gelegen, dan men denken kan. Om ze op te volgen behoeft men geen strengen ernst aan te neemen; met goedaardigheid en een vrolijk gelaat, kan men 't even goed, ja met oneindig meer vrugt doen.

Wanneer de kinders nu de letters kennen, of zelfs naar maaten zij ze leeren, zal 't niet kwaad zijn, hun, bij ieder letter, eenig woord te laten uitspreken, dat zij kennen, en dat met die letter begint, ten einde hun langzaamhand het verband, tusfchen de uitspraak der letters en die der woorden, te leeren kennen. De naamen van menschen en dingen, daar de kinderen meest van houden, of zig meest meê vermaaken, zijn 'er de besten toe. b. v. M Mama, Z Zusje, K Kruiwagen &c., wijl deeze woorden de kinderen, onder 't leeren, bezig houden, met voorwerpen, die hun aan-
ge-

genaam zijn, en daar door de aandacht en de lust tot leeren opwakkeren. Met dit hulpmiddel alleen, heb ik de letters, in vrij korten tijd, aan een zeer klein kind zien leeren.

Eer men tot het daadlijk spelden van woorden of zelfs lettergreepen overgaat, moet men de kinderen, zoo veel zij 'er voor vatbaar zijn, aan eene goede uitspraak gewennen. Ten deezen einde moet men hun verscheide dingen, daar zij daaglijks mede omgaan, aanwijzen, en 'er hun teevens den naam, bij herhaaling en zeer duidelijk, van voor zeggen; doch zonder hun 't nazeggen te beveelen. Men moet alleen zien, of zij 't uit hun zelve willen nazeggen, op zijn best ze daar toe uitnodigen, door te vraagen, of zij 't wel kunnen doen, of wel, door 'er hun eene kleine belooning voor te belooven. Zeggen zij 't na, zo goed zij kunnen, hou u daar meê vergenoegd, alleenlijk zelfs het woord herhaalende, zoo als 't moet uitgesproken worden. Kijven, uitlachen, berispen, schrikt de kinderen te veel af;

en

en zij kunnen ook niet dan langzaamhand de goede uitspraak krijgen. De spraakdeelen zijn nog te zwak, en voer al niet genoeg tot alle de nodige beweëgingen geoëffend.

Om dit laatste te bevorderen, kan men, al speclende, den kinderen verscheide lettergriepen agter een voorzeggén, en ze hun laten nazeggén, in zulk eene schikking, als 'er de uitspraak van gemaklijk maakt; door die geenen op elkanderen te laten volgen, die met het zelfde gedeelte der spraakleeden worden uitgebragt. De volgende wijze, door den Hr. BASEDOW voorgesteld, kan ten voorbeeld dienen.

Lettergriepen die met de lippen worden uitgesprooken.

ma, me, mi, mo, mu.

wa, we, wi, wo, wu.

fa, fe, fi, fo, fu.

ba, be, bi, bo, bu.

pa, pe, pi, po, pu.

ma,

ma, wa, fa, ba, pa.
 am, em, im, om, um.
 af, ef, if, of, uf.
 ab, eb, ib, ob, ub.

Lettergreepen die met de tong uitgesproken worden.

la, le, li, lo, lu.
 na, ne, ni, no, nu.
 da, de, di, do, du.
 ta, te, ti, to, tu.
 la, na, da, ta.
 al, el, il, ol, ul.
 an, en, in, on, un.
 ad, ed, id, od, ud.

Lettergreepen die met de tanden en tong worden uitgesproken.

ra, re, ri, ro, ru.
 fa, fe, fi, fo, fu.
 scha, sche, schi, scho, schu.
 ra, fa, scha.
 ar, er, ir, or, ur.

as, es, is, os, us.

asch, esch, isch, osch, usch.

*Lettergreepen die men met de keel
uitspreekt.*

ha, he, hi, ho, hu.

ga, ge, gi, go, gu.

cha, che, chi, cho, chu.

ka, ke, ki, ko, ku.

ha, ga, cha, ka.

ach, ich, och, uch.

ak, ek, ik, ok, uk.

*Lettergreepen die met de gebeele mond
worden uitgesprooken.*

sta, ste, sti, sto, stu.

xa, xe, xi, xo, xu.

sta, xa.

ast, est, ist, ost, ust.

ax, ex, ix, ox, ux.

Let-

*Lettergreepen met verlengde en dub-
bel-klanken.*

aam, aan, aar, aas, aar.
 aauw, eeuw, ieuw, ouw.
 bei, dei, fei, gei, hei.
 eim, ein, eir, eis, eit.
 iem, ien, ier, ies, iet.
 oom, oon, oor, oos, oot.
 oe, ooi.
 uur, ui.

Bij deeze oeffening heeft men 't voordeel, den kinderen te kunnen zeggen en doen opmerken, welke spraakdeelen zij, bij 't uitspreken van elke lettergreep, voornaamlijk gebruiken moeten. Spelden moet hierbij nog niet te pas koomen.

Wanneer men daar toe wil overgaan, kan men beginnen, met die lettergreepen, die het kind, uit het zoo even voorgeslaagen uitspraakspél, reeds kent. Men kan dezelve op kaarten sehrijven, en ze hem leeren even als de letters;

of wel kaarten neemen, daar enkele letters op staan, en hem dezelve zoo naast elkander laaten leggen, als tot de spelling der lettergreep, die men hem leeren wil, noodig is, en hem dan die spelling aanwijzen. Kan men in 't eerste geval printjes op de kaarten plakken, zulk een voorwerp verbeeldende, welks naam met die lettergreep begint of eindigt, het zal zoo veel te beeter zijn. Het gezigt van 't voorwerp zal hem den klank der lettergreep te binnen brengen en in 't geheugen prenten. De Hr. BERTHAUD heeft, in 't fransch, een speldeboek vervaardigt, dat geheel op deeze eenvoudige kunstgreep rust, en waar van met bijzonderen lof gesproken word. Het is getiteld, *Le Quadrille des Enfans ou Systeme nouveau de lecture.*

Het kind, in 't spelden der enkele lettergreepen genoeg gevorderd zijnde, kan men tot woorden van eene lettergreep overgaan; doch wel ia agt neemende, dat men 't kind geene andere woorden voorlegge, dan waar van hem de

de zaaken, die zij beteekenen, wel bekend zijn. Want woorden moeten nimmer, voor een kind, ijdele klanken zonder zin zijn. Ook moet men hier geene dingen voor den dag haalen, die 't beeter is een kind niet in 't hoofd te brengen. Desgelijks geene dingen, die men hem niet uitleggen kan. — Al te volleeidige uitleggingen evenwel moet men hier ook niet vorderen. Zelfs aan volwasfe menschen kan men die somtijds niet geeven. En met al te omstandige, veel meer nog met diepzinnige uitleggingen, zou men 't kind vermoeien of verveelen. Men moet zig hier volkomen naar zijn bereik schikken, en alles aan een zij laten, wat hem moeilijk valt. 'Er zal ook geen zwaa-
righeid in zijn, dat men zig dikwils met onvolleedige denkbeelden vergenoege, mids men maar zorg draage, dat dat gedeelte, indien ik mij zoo uitdrukken mag, van het denkbeeld, het welk men den kinderen mededeelt, op zig zelve klaar en ook voor 't kind bevallijk, maar vooral dat het waar en met den aart der

zaaken overeenstemmende zij. Want geen denkbeeld is becter dan een verkeerd denkbeeld. 'Er is niets, waar voor gij meer zorg moet draagen, dan niets in 't hoofd van uw kind te drukken, dat gij 'er naderhand weêr zoudt wenschen uit te wischen. Vergenoeg u dan liever met hem eene onvolleedige kennis meê te deelen, die gij naderhand, bij volgende onderwijzingen, hoe langer hoe volleediger maaken zult. Hier, gelijk meest overal, is 't onmooglijk, terstond met het volmaakte en volleedige te beginnen.

In den eersten beginne zou ik 'er niet voor zijn, de kinderen veel uit 't hoofd te laten spelden. Het is voor hen dan nog volstrekt noodzaaklijk, dat het oog zoo wel als 't oor hun geheugen helpe; en 't geen men ziet, onthoudt men veel gemaklijker, maakt 'er zig veel volleediger en klaarer denkbeeld van, dan van 't geen men hoort. Het is eerst, wanneer zij, door 't gezigt, de vorm der woorden klaar en duidelijc in hun geheugen geprent heb-

hebben , dat men derselver spelling , uit het hoofd , moet doen herhaalen . Het geschreeven woord moet , voor hen , even als een print zijn , en men moet 'er hun ook leeren verslag van doen , even als van een print ; de verscheide letters van 't woord , even als de figuren op de print , of derzelve deelen , aanwijzende en zig in 't hoofd prentende . Zelfs bij 't uit het hoofd spelden moet men hen trachten te gewennen , zig de vorm van 't woord , even als eene figuur op een print , te herinneren en te verbeeldèn , en alle deszelfs deelen , even zoo wel op de herinnering van 't gezicht , als op de klanken van 't gehoor , na te gaan . Maar hier voor kunnen zij in 't eerste begin niet vatbaar zijn .

Het is des te noodzaaklijker , in allen opzichte , de gemaklijkste leerwijze , met kinderen aan te neemen , daar ik van gedagte ben , dat men met het onderwijs der kinderen , zoo vroeg mogelijk beginnen moet , dat is , zoo ras hunne vatbaarheid het toelaat ; mids men 'er , vooral in den eersten aanvang , maar korte

B 4

oogen-

oogenblikken tevens aan besteede, en het ook als dan meest spelende geschiede. Wanneer men de kinderen hunne eerste vier of vijf jaaren laat doorbrengen, met enkel speelen, zonder dat zij zig ergens op toeleggen, of ergens eene gevestigde aandagt aan geeven, wordt het daar na schier onmogelijk, hen daar toe te krijgen. 'Er heeft zig dan reeds, bij hun, eene hebbelijkheid van onbedagtzaamheid, onoplettendheid en verstrooijing van gedagten gevestigd, die zeer moeilijk is te overwinnen; en, behalven de reeds verloore jaaren, 'er nog eenigen bij verliezen doet. Men moet ook daarom vroeg beginnen, dat het eerste onderwijs zeer langzaam moet gaan; en men zig dus niet in 't geval moet stellen, van zig te moeten verhaaften en den tijd bespaaren, om zig, wegens den reeds verloorenen tijd, vergoeding te bezorgen. Begin dus vroeg en ga langzaam voort.

Doch boven al moet men zig, bij dit alles, zoo veel mogelijk, van dwang onthouden; en zulks te meer daarom, dat men, in ieder geval,

val, daar men 't nodig geoordeeld heeft, tot dwang te komen, denzelfen ook doorzetten moct, tot dat men zijn doelwit bereikt hebbe. Dwang moet nooit zónder noodzaak, maar ook nooit zonder vrugt worden gebruikt. De eerste reegel, in de opvoeding, moet zijn, dat men 't nooit met kinderen opgeeeve. Maar om dien reegel te kunnen volgen, en 't zonder zwaarigheid te kunnen doen, moet men niets beveelen noch verbieden, dan 't geen men het kind daadlijk kan doen doen, of beletten. Beveelt gij hem dit of dat te laten staan, gij kunt 'er hem, zo hij op 't eerste gezegde niet gehoorzaamd, van daan brengen, of de zaak zelve weg zetten. Gebiedt gij hem naar iemand toe te gaan, en hij wil niet, gij kunt hem doen gaan. Maar gebiedt gij hem een letter op te noemen, of een woord te spellen, of uit te spreken, dat kunt gij hem niet doen doen, want zijne tong is niet in uwe magt, gelijk wel zijne armen en beenen. Hier door leert gij hem dus alleen, dat hij uwe beveelen kan

weerstaan; en dat 'er gelegenheden zijn, daar 't u aan magt ontbreekt, om ze te doen uitvoeren, en dit is zeer schaadlijk. De zaak met slaan te willen winnen is nog erger; slaagen moeten nooit, of niet dan in bijzondere en zeer gewigtige gevallen, worden gebruikt. Onthou u derhalven in dezen, zo veel mogelijk, van dwang en zelfs van regtstreeksche bevelen. Stel liever eene kleine belooning, somtijds ook eene straf, (mids in geen slaagen bestaande,) voor; geef het kind de keus of hij doen wil 't geen gij hem voorlaat en de daarbij gestelde belooning genieten, dan wel 't niet doen en van de belooning berooft blijven. Desgelijks omtrent de straf, wanneer gij die voor de andere zijde der keus genoomen hebt. Laat dan ook beiden oogenbliklijk volgen, en spreek 'er niet verder van. Toon u zelfs niet verder onvergenoegd. Zeg alleen, gij hebt gekoozen, gij moet de gevolgen uwer keuze draagen; 't is uw zaak, op een ander tijd, beeter te kiezen. Maat laat 'er uw gezag niet mede gemengd zijn. Gij moet

al-

altoos, zo veel mogelijk, die voorzigtigheid gebruiken, van uw gezag nergens in te mengen, dan daar gij weet, dat gij 'er met eere af komen kunt. En ten dien einde moet gij 't alleen tot die zaaken gebruiken, omtrent welken gij weet, dat gij 't kind daadlijk in uwe magt hebt.

In 't algemeen, kinderen moeten hun tegenwoordig onvermoogen en afhankelijkheid, hunne onkunde en zwakheid leeren voelen. Deze laatste zijn de waare grondslag der gehoorzaamheid, die zij aan lieden van meer jaaren schuldig zijn, en 't gevoel derzelve is 't beste middel, om ze tot die gehoorzaamheid te brengen. Zij moeten voelen, en door ondervinding overtuigd zijn, dat, (vriendlijke verzoeken alleen uitgezonderd,) hun wil op anderen niets, de wil van anderen daarentegen op hen alles vermag. Dat de tegenstand, dien zij bieden, vrugtloos is, de geen diert men hun bied daarentegen onoverkomelijk. En 't is om ze daar toe te brengen, dat men weinig omslag met hen maaken moet, het
nooit

nooit (*) met hen opgeeven, en altoos eene beslissende toon met hen aanneemen en uit houden, die alle weigering en teegenstand afsnijdt. Niets is erger dan dat geduurig kibbelen, met de kinders, over 't al of niet gehoorzaamen, dat natuurlijk volgen moet, wanneer men hun eene meenigte nodelooze bevelen geeft, die men niet terstond kan doen uitvoeren. Men geeft zulk een bevel, dikwils zonder 'er om te denken, herhaald het twintig maal, en eindigt met het op te geeven. Dit leert de kinderen hunne kragten beproeven, dit leert hun zien, hoe ver zij 't met weigeren brengen kunnen, en als zij eens merken, dat gij 't zoo lang niet weet uit te houden als zij, dan waren zij wel dwaas, dat zij 'er geen gebruik van maakten,

om

(*) Ik zeg nooit, om dat zulks het punt der volmaaktheid zijn zou, en men, in een leerstellig betoog, dit punt altoos voorstellen moet, op dat elk tragte 'er zoo nabij te komen of zoo min van af te wijken, als hij kan. Dit is alles wat men, in de daadlijke uitoeffening, eischen en wagten moet; en dit zal ook genoeg zijn,

om hun zin te krijgen. Eene zekere strengheid, is in deeze gevallen, dus nodig. In alle anderen opzigten kan men den kinderen nooit genoeg inneemende vriendlijkheid en vrolijkheid betoonen. Hunne liefde en vertrouwen, te gelijk met hunne eerbied en ontzag, te winnen, is 't groot geheim, dat alleen de opvoeding, en ook bijzonder 't onderwijs, zelfs in de eerste en geringste beginselen, wel kan doen slagen.

Wat nu dit speldeboekje aanbelangt. De figuurtjes die de letters en cijffergetallen van p. 1 tot 10 verzellen, geeven een goed middel aan de hand, om 't A B C, op eene vermaaklijke wijze te leeren, aan kinderen, met welken men de hier voren opgegeeve hulpmiddelen niet gevolgd heeft. Ook geeven zij voorbeelden van de figuurtjes, die men op de kaarten, bij elke letter en elk getal kan plakken, of reekenen.

Omtrent de woorden van twee en meer lettergreepen zal men opmerken, dat de lettergreepen, door comma's, de samengekoppelde

WOOR-

woorden, als *Denne-boom*, door een streepje - onderscheiden zijn. Ten gevalle der geenen, die meenen, dat men de kinderen lang, met enkele woorden en lettergreepen, ophouden moet, heb ik 'er een vrij groot aantal van geplaatst. Ik voor mij zou met veel minder vergenoegd zijn geweest, om dat enkele woorden, die geen samenhang hebben, de kinderen ras verveelen. Die 't hier omtrent met mij eens is kan een gedeelte deezer woorden overslaan, en zoo veel eer tot de gesprekjes overstappen. Om egter het spelden dier woorden vermaaklijker tevens en nuttiger te maaken, kan men 'er, daar 'er zig de gelegenheid toe opdoet, eenigen uitleg bijvoegen van de zaken, die zij beduiden. Ik heb getragt 'er geen te plaatsen, dan die geenen, die den kinderen gemeenlijk 't eerste bekend zijn.

De gesprekjes, die op de woorden volgen, zijn, schoon met vrij veel verandering en bijvoeging, overgenomen, uit twee Engelsche boekjes, getijeld, *Lessons for Children from*

two to three — and of three years old. Te London, bij JOHNSON gedrukt 1778.

De fraaie gedigjes van den Hr. VAN ALPHEN zal een ieder herkennen, het laatste is, buiten de vier laatste regels, van den Hr. 'T HOEN.

Ik begrijp wel dat veelen, in dit speldeboekje, een merklijk gebrek vinden zullen. Zoo ik tijd van leeven heb, en mijne kinderen behouden mag, hoop ik blijken te geeven, dat zulks, bij mij, geenzins voortspruit, uit verwaarloozing of minagting, voor dat geen, 't welk men, boven alles, schatten en eerbiedigen moet. Maar ik heb reeds te kennen gegeeven, dat men den kinderen niets moet voorstellen, dan 't geen onder 't bereik hunner vatbaarheid valt. Gemaklike en voorbereidende kundigheeden moeten altoos voorgaan, eer men tot ongemaklijker en verheevener kundigheeden overstapt. Het is onder anderen ook voornaamlijk om des te eer, tot deeze laatste, te kunnen komen, dat ik het vroeg beginnen, met het eerste onderwijs aanraad.

Romeinsch A B C.

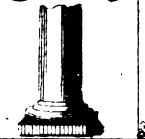

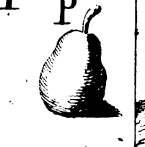

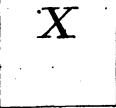

A B C D E F G H I J K
L M N O P Q R S T U
V W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o
p q r s t u v w x y z.

Klinkletters.

A. E. I. O. U.

Arend. Bijekorf. Colom. Duif. Egel.
Fles. Gesp. Harp. Inktkooker. Keetel.
Lelij. Mond. Naald. Olifant. Peer.
Quikstaart. Roos. Ster. Ton. Uil. Voet.
Wimpel. X. Yzere-pot. Zeef.

A a 	B b 	C c 	D d 	
E e 	F f 	G g 	H h 	
I i 	K k 	L l 	M m 	
N n 	O o 	P p 	Q q 	
R r 	S s 	T t 	U u 	
V v 	W w 	X 	Y y 	Z z

Schrijf A B C.

A B C D E F G H I K
L M N O P Q R S T U
V W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m
n o p q r s t u v w x y z.

Anker. Bijl. Citroen. Doos.
Emmer. Fuik. Gans. Hark.
Jagt. Kruis. Lamp. Meloen.
Net. Ooievaar. Palet. Quakkel.
Ring. Schelp. Tooren. Uurwij-
zer. Val. Wieg. X. Ys-flee.
Zwaan.

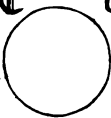

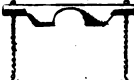

<p>A a</p> 	<p>B b</p> 	<p>C c</p> 	<p>D d</p>
<p>E e</p> 	<p>F f</p> 	<p>G g</p> 	<p>H h</p>
<p>I i</p> 	<p>K k</p> 	<p>L l</p> 	<p>M m</p>
<p>N n</p> 	<p>O o</p> 	<p>P p</p> 	<p>Q q</p>
<p>R r</p> 	<p>S s</p> 	<p>T t</p> 	<p>V v</p>
<p>X x</p> 	<p>Y y</p> 	<p>Z z</p> 	<p>96</p>

Duitsch A B C.

A B C D E F G H I K L
M N O P Q R S T U V
W X Y Z.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q
r z s t u v w x y z.

Arm. Bel. Cirkel. Deegen. Eek-
hoozntje. Fiool. Geit. Halsband.
Jukt. Kroon. Lepel. Molen. Neus.
Oog. Paauw. Quast. Rol. Schild-
pad. Culp. Viltje. Vaandel. Wa-
gen. X. Uzerheek. Zaag.

A a 	B b 	C c 	D d
E e 	F f 	G g 	H h
I i 	K k 	L l 	M m
N n 	O o 	P p 	Q q
R r 	S s 	T t 	U u
V v 	W w 	X x 	Y y Z z

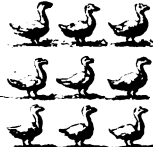

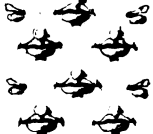

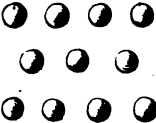
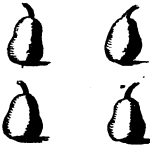

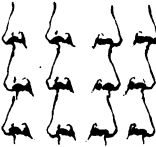
A a b c d e f g h i j
k l m n o p q r z s
t u v w x y z.

A z a p b r c w d v e u f g t h i
s k z l j r m q n p o.

Appel. Boek. Eijter. Duiden.
Egge. Fakkel. Glas. Haan. Iuck.
Kernton. Leuningstoel. Mand.
Nest. Ooz. Pijl. Quispedooz.
Rups. Schaar. Thee-bus. Uije.
Dozk. Wijn glas. E. Uzer-komsooz.
Zweep.

A a 	B b 	C c 	D d
E e 	F f 	G g 	H h
I i 	K k 	L l 	M m
N n 	O o 	P p 	Q q
R r 	S s 	T t 	U u
V v 	W w 	X x 	Y y Z z

Om de kinderen te leeren tellen, als mede de cijfferletters opnoemen, zijn op het nevensstaande plaatje twaalf afdeelingen gemaakt, in elk derwelken, zoo veel figuurtjes afgebeeld zijn, als het getal bedraagt, dat 'er onder, in tweederlei cijfferletter, uitgedrukt staat. Door dit middel zien zij aanstonds, wat men door getallen meent, en hoe veel elk getal is, vooral wanneer men hen telkens de afgebeelde figuurtjes laat natellen; en eindelijk hoe men het door cijfferletters uitdrukt. — Onder aan is een Compas verbeeld, met behulp van 't welke men hen, in 't vervolg, de winden kan leeren kennen en opnoemen.

		
<p>1. Ster. I.</p>	<p>5. Kannen. V.</p>	<p>9. Ganzen. IX.</p>
		
<p>2. Boomen. II.</p>	<p>6. Appelen. VI.</p>	<p>10. Monden. X.</p>
		
<p>3. Wijnglazen. III.</p>	<p>7. Viltjes. VII.</p>	<p>11. Fruiters. XI.</p>
		
<p>4. Peeren. IV.</p>	<p>8. Oogen. VIII.</p>	<p>12. Neuzen. XII.</p>

Am.	Bi.	Es.	Fu.
Af.	Bo.	Esch.	Fei.
Ab.	Bu.	Ech.	Ga.
Al.	Bei.	Ek.	Ge.
An.	Cha.	Est.	Gi.
Ad.	Che.	Ez.	Go.
Ar.	Chi.	Ex.	Gu.
As.	Cho.	Eem.	Gei.
Asch.	Chu.	Een.	Ha.
Ach.	Da.	Eer.	He.
Ak.	De.	Ees.	Hi.
Ast.	Di.	Eet.	Ho.
Az.	Do.	Eim.	Hu.
Ax.	Du.	Ein.	Hei.
Aam.	Dei.	Eir.	Ja.
Aan.	Em.	Eis.	Je.
Aar.	Ef.	Eit.	Ji.
Aas.	Eb.	Eeuw.	Jo.
Aat.	El.	Fa.	Ju.
Aauw.	En.	Fe.	Im.
Ba.	Ed.	Fi.	If.
Be.	Er.	Fo.	Ib.

Il.	La.	Od.	Ra.
In.	Le.	Or.	Re.
Id.	Li.	Os.	Ri.
Ir.	Lo.	Osch.	Ro.
Is.	Lu.	Och.	Ru.
Isch.	Leu.	Ok.	Reu.
Ich.	Ma.	Ost.	Sa.
Ik.	Me	Oz.	Se.
Ist.	Mi.	Ox.	Si.
Iz.	Mo.	Oom.	So.
Ix.	Mu.	Oon.	Su.
Iem.	Na.	Oor.	Scha.
Ien.	Ne.	Oos.	Sche.
Ier.	Ni.	Oot.	Schi.
Ies.	No.	Oe.	Scho.
Iet.	Nu.	Ooi.	Schu.
Ieuw.	Neu.	Ouw.	Sta.
Ka.	Om.	Pa.	Ste.
Ke.	Of.	Pe.	Sti.
Ki.	Ob.	Pi.	Sto.
Ko.	Ol.	Po.	Stu.
Ku.	On.	Pu.	Ta.

Te.

Te.	Ur.	Ve.	Xe.
Ti.	Us.	Vi.	Xi.
To.	Usch.	Vo.	Xo.
Tu.	Uk.	Vu.	Xu.
Um.	Ust.	Wa.	Za.
Uf.	Uz.	We.	Ze.
Ub.	Ux.	Wi.	Zi.
Ul.	Uur.	Wo.	Zo.
Uw.	Uis.	Wu.	Zu.
Ud.	Va.	Xa.	

Woorden van eenen lettergreep.

Aap.	Bek.	Bord.	Bije.
Arm.	Berg.	Bout.	Bijl
Asch.	Bier.	Bril.	Cel.
Baars.	Blaauw.	Brood.	Daauw.
Balk.	Blad.	Brug.	Dag.
Bank.	Blik.	Bui.	Dal.
Bed.	Blom.	Buik.	Dam.
Been.	Boom.	Buurt.	Dak.
			Deur.

Deur.	Geit.	Hiel.	Kist.
Dik.	Gesp.	Hoed.	Klein.
Doek.	Glans.	Hoek.	Klok.
Dorst.	Glas.	Hof.	Klomp.
Draad.	Gloed.	Hok.	Klont.
Drank.	Gooi.	Hond.	Knegt.
Druif.	Gras.	Hout.	Knie.
Duif.	Groen.	Huis.	Knip.
Duim.	Grond.	Hulp.	Koe.
Dun.	Groot.	Inkt.	Koets.
Dijk.	Haak.	Jas.	Kool.
Ei.	Haan.	Juk.	Koon.
Eik.	Haard.	Jurk.	Koord.
El.	Hair.	Kaars.	Korf.
Flesch.	Ham.	Kaart.	Kost.
Floers.	Hals.	Kaas.	Koud.
Fluit.	Ham.	Kast.	Kous.
Fuik.	Hand.	Kar.	Kraeg.
Gaan.	Hark.	Keel.	Kraei.
Gang.	Hei.	Kei.	Krans.
Garst.	Heg.	Kelk.	Kreeft.
Gast.	Hek.	Kin.	Kring.
Geel.	Hembd.	Kind.	Kroon.

Kroon.	Mot.	Oud.	Reis.
Kruik.	Mouw.	Paard.	Ren.
Kus.	Mug.	Pad.	Reuk.
Kwast.	Muis.	Pak.	Riet.
Laan.	Munt.	Palm.	Ring.
Lak.	Muts.	Pap.	Rok.
Lam.	Muur.	Pen.	Rond.
Lap.	Naad.	Piek.	Rood.
Licht.	Naald.	Pit.	Rook.
Ligt.	Naam.	Plaat.	Room.
Lint.	Nagt.	Plaats.	Roos.
Los.	Naauw.	Plank.	Rug.
Luik.	Neef.	Plat.	Ruit.
Man.	Nek.	Pomp.	Ruk.
Mand.	Nest.	Pont.	Ruw.
Mat.	Net.	Pop.	Rijp.
Melk.	Nieuw.	Pot.	Rijst.
Mes.	Nigt.	Punt.	Sap.
Mist.	Olm.	Put.	Saus.
Mof.	Oom.	Raam.	Schaal.
Mose.	Oor.	Raap.	Schaap.
Moei.	Os.	Rasp.	Schaats.
			Scherm.

Scherm.	Stoof.	Vast.	Winst.
Schip.	Stroop.	Vel.	Wit.
Schoen.	Taart.	Vest.	Wol.
Schors.	Tak.	Vet.	Wolk.
Schuit.	Tand.	Visch.	Ys.
Schulp.	Tang.	Vlam.	Zaag.
Schup.	Tas.	Vleesch.	Zak.
Schut.	Test.	Vlieg.	Zalm.
Schuw.	Thee.	Vloer.	Zand.
Slaep.	Tik.	Vlug.	Zee.
Slag.	Tol.	Vonk.	ZEEP.
Slang.	Ton.	Vork.	Zeil.
Slot.	Touw.	Vuist.	Zoet.
Smit.	Trap.	Vuur.	Zon.
Sneeuw.	Trom.	Wal.	Zool.
Spel.	Tros.	Wand.	Zoom.
Speld.	Tuin.	Wasch.	Zout.
Stal.	Turf.	Weg.	Zwaan.
Stam.	Tijm.	Wei.	Zwaard.
Stem.	Uit.	Wel.	Zwart.
Stoel.	Uur.	Wieg.	Zweep.
Stok.	Val.	Wind.	Zwijn.

Woor-

Woorden van twee lettergreepen.

Aar, de.	Bran, den.	Drin, ken.
Ap, pel.	Broe, der.	Droog, te.
Arm-stoel.	Ca, chet.	Duis, ter.
A, vond.	Ce, der.	Dwaa, len.
A, zijn.	Cir, kel.	Ee, ten.
Ba, den.	Ci, ter.	Eet, zaal.
Ba, ker.	Ci, troen.	E, gel.
Ban, ket.	Da, len.	Eg, gc.
Be, ker.	Dans, fen.	El, len.
Bek, ken.	De, gen.	Em, mer.
Be, zem.	De, ken.	Fak, kel.
Bie, zen.	Dee, len.	Flui, ten.
Blaas, balk.	Dek, ken.	Flu, weel.
Bla, ker.	Die, naar.	Fon, tein.
Blin, den.	Dis, tel.	Ga, ren.
Blom-kool.	Don, ker.	Gaa, pen.
Boe, nen.	Dra, gen.	Ge, vel.
Boo, nen.	Dra, ven.	Gie, ter.
Bo, ter.	Braai, jen.	Glib, brig.
Bra, den.	Drem, pel.	Gooi, jen.

D

Gor,

Gor, del.	Hon, ger.	Klin, ken.
Gren, del.	Ho, nig.	Klop, pen.
Grut, ten.	Hoo, ren.	Klu, wen.
Grij, pen.	Ho, ven.	Knoo, pen.
Gul, den.	Hou, den.	Koet, zier.
Ha, gel.	Hou, wen.	Kof, fij.
Hair-vlegt.	Huis, raed.	Ko, gel.
Haa, ken.	In, gang.	Ko, nijn.
Hak, ken.	Ja, gen.	Koo, ker.
Haa, len.	Jeu, ken.	Koop, man.
Hand-doek.	Jeuk, te.	Kou, de.
Hand-schoen.	Juf, vrouw.	Krui, ken.
Hap, pen.	Ka, mer.	Kug, chen.
Ha, ring.	Kam, men.	Kus, sen.
Ha, ver.	Ka, toen.	Lag, chen.
Hel, der.	Kel, der.	Laa, ken.
Hel, pen.	Kers, sen.	La, den.
Her, der.	Ke, tel.	Lad, der.
Heu, vel.	Ket, ting.	Lan, taern.
Hin, ken.	Keu, ken.	Laauw, rier.
Hit, te.	Keurs, lijf.	Lee, pel.
Hoe, den.	Klim, men.	Leeuw, rik.

Leg,

Leg, gen.	Noe. men.	Prij, zen.
Le, lij.	Oe, ver.	Pij, laar.
Let, ter.	O, lij.	Raa, ken.
Lich, ten.	O, lijf.	Raa, pen.
Lief, de.	Ont, bijt.	Raa, zen.
Lig, ten.	Op, schrift.	Ree, gen.
Lin, de.	Op, staen.	Rei, ger.
Lin, nen.	Ou, wel.	Roe, pen.
Lom, mer.	O, ven.	Rol, len.
Maal, tijd.	Paar, le.	Roo, ken.
Ma, ger.	Pa, leis.	Roos, ter.
Ma, ma.	Pa, pa.	Rui, ter.
Man, tel.	Pa, pier.	Rij, den.
Men, schen.	Pee, ren.	Sa, bel.
Mid, dag.	Pen, ning.	Scha, duw.
Min, ne.	Per, zik.	Schof, fel.
Moe, der.	Plaa, gen.	Schoor, steen.
Mor, gen.	Ploe, gen.	Schoo, tel.
Naai, jen.	Pluk, ken.	Schou, der.
Na, gel.	Pod, ding.	Schrob, ben.
Neus, doek.	Pot, lood.	Schui, men.
Ne, vel.	Pruï, men.	Schuu, ren.
	D 2	Schrij,

Schrij, ven.	Timp, jes.	Vuur-mand.
Ser, vet.	Too, ren.	Waai, er.
Slaa, pen.	Tra, lie.	Waas, fem.
Slee, pen.	Trap, pen.	Wa, fel.
Slui, ten.	Trom, mel.	Wa, gen.
Smel, ten.	Trom, pet.	Wak, ker.
Smij, ten.	Tui, nen.	War, men.]
Snap, haan.	Uit, gaan,	Was, schen.
Snui, ter.	Uur, werk.	Wasch-kom.
Spee, len.	Val, len.	Wasch-kaars.
Spie, gel.	Van, gen.	Wa, ter
Spoel-kom.	Ven, fter.	We, gen.
Sprin, gen.	Vin, den.	Wei, de.
Spij, ker.	Vier, kant.	Wer, ken.
Spij, zen.	Vin, ger.	Win, kel.
Stui, ver.	Vin, ken.	Wor, tel.
Sui, ker.	Vis, schen.	Wijn, gaerd.
Ta, fel.	Vleu, gel.	Wijn-rank.
Tan, te.	Vo, gel.	Y, pe.
Ta, pijn.	Von, ken.	Y, zer.
Thee-pot.	Voor, huis.	Za, del.
Tik, ken.	Vou, wen.	Za, gen.

Ze,

Zet, ten.	Zol, der.	Zwa, luw.
Zit, ten.	Zout-var.	Zwij, gen.
Zoe, ken.	Zui, gen.	Zij, de.
Zoe, nen.	Zus, ter.	

Woorden van drie lettergreepen.

Aard-ap, pel.	Da, ge, raed.
Af, rij, den.	Den, ne-boom.
A, man, del.	Di, a, mant.
Bed, de-goed.	Drui, ve-tros.
Be, gin, nen.	Duis, ter, nis.
Be, hang, sel.	Ei, ke-boom.
Be, min, nen.	Eend, vo, gel.
Be, plan, ten.	Fak, kel-licht.
Be, sproei, en.	Fram, boo, sen
Be, waa, ren.	Fluit-spee, ler.
Boe, ren-kool.	Gar, naa, len.
Bo, ter, am.	Ge, ba, kerd.
Bo, ter-var.	Ge, bou, wen.
Co, lom, bijn.	Ge, bra, den.

D 3

Ge,

Ge, dron, ken.	Hor, lo, gie.
Ge, gee, ven.	Hup, pe, len.
Ge, hoor, zaem.	In, gooi, jen.
Ge, nee, zen.	In, rij, den.
Ge, ram, mel.	In, snij, den.
Ge, splee, ten.	Inkt-koo, ker.
Ge, won, nen.	Ju, wee, len.
Ge, zel, schap.	Ju, we, lier.
Gis, te, ren.	Kab, bel, jaauw.
Gloei, en, de.	Ka, me, nier.
Gre, na, dier.	Kan, de, laer.
Groe, te, nis.	Ka, pel, len.
Groot-va, der.	Kar, ne, melk.
Groot-moe, der.	Kas, tan, je.
Ha, gel-bui.	Kei-stee, nen.
Ha, ge, len.	Keu, ke-meid.
Hand-schoe, nen.	Kin, der-goed.
Hen, ge, len.	Kin, der-meid.
Her, ber, gen.	Kin, der-spel.
Heu, ve, len.	Kip, pen-hok.
Hob, bel-paerd.	Kla, ver-blad.
Hoer, de, ren.	Kous, se-band.

Krab,

Krab, be, len.	Na, mid, dag.
Kraa, ke, ling.	Nes, te, len.
Lam, me, ren.	Ne, ve, len.
Lan, ta, ren.	No, di, ging.
Laau, wer-blad.	Oi, je, vaar.
Le, de, kant.	Ok, ker, noot.
Lek, ker, nij.	O,lij -fles.
Le, lij, ën.	O, lijf-krans.
Les, se, naar.	Om, hel, zing.
Let, ter-greep.	On, ge, kleed.
Lin, de-boom.	Ont, bij, ten.
Loop-wa, gen.	Ont, dek, ken.
Lust-ho, ven.	Ont, klee, den.
Mar, mer-steen.	Ont, knoo, pen.
Me, loe, nen.	Oog-ap, pel.
Mid, dag-maal.	Oog-lee, den.
Mor, gen-daauw.	Oor-kus, sen.
Mos, se, len.	Oor-rin, gen.
Mos, tert-pot.	O, pe, ning!
Mui, ze-val.	Op, per-kleed.
Nag, te, gaal.	Op, vlie, gen.
Na, loo, pen.	Op, zoe, ken.

D 4

Os,

Os, se-markt.	Re, ge, nen.
Os, se-tong.	Reis-ge, noot.
Ou, de, ren.	Rei, si, ger.
Paar, de-markt.	Ro, bijn-steen.
Paar, de-tuig.	Rots-stee, nen.
Palm-boo, men.	Roo, se-kleur.
Pan, ne-koek.	Rui, te, rij.
Pa, pe, gaai.	Rust-plaat, fen.
Pen, ne-mes.	Rijg-vee, ter.
Pe, per-koek.	Schaap-her, der.
Pe, per-neut.	Scha, du, wen.
Pee, re-boom.	Sche, me, ring.
Per, ka, ment.	Schenk-ta, fel.
Plan, taad, je.	Schil, der-kunst.
Pop, pe-kraam.	Schoen, maa, ker.
Por, se, lein.	Schoor, stee, nen.
Pren, te-boek.	Schoo, tel, tje.
Pren, te-kast.	Ser, vet, ten.
Pij, laa, ren.	Slob, be, ren.
Ra, de, ren.	Snij-boo, nen.
Ram, me, len.	Spar, te, len.
Re, gen-boog,	Speel-tui, gen.

Spin,

Spin, ne, kop.

Strui, ke, len.

Sui, ker-pot.

Sui, ker-tang.

Ta, fel-kleed.

Tak, ke-bos.

Tee, ke, nen.

Thee-kee, tel.

Thee-kist, je.

Tim, mer-man.

Toe, flui, ten.

Tra, li, en.

Trom, me, len.

Trom, pet, ter.

Tui, me, len.

Uit, bot, ten.

Uit, ja, gen.

Uit, kie, zen.

Uit, roe, pen.

Uur-wij, zer.

Val-brug, gen.

Yens, ter-bank.

Ver, bran, den.

Ver, klee, den.

Ver, men, gen.

Vin, ge, ren.

Vleu, ge, len.

Voor-ka, mer.

Voor-mid, dag.

Voor, spree, ken.

Waar, schou, wen.

Wa, ge, nen.

Wa, gen, tje.

Wag, ge, len.

Wan, de, laar.

Wan, de, len.

Wasch-kaars, fen.

Wa, ter-put.

Wen, rel-trap.

Wei, ge, ren.

Wei, ni, gen.

Wel, daa, den.

Wel, le, komst.

Wil, ge-boom.

D 5

Wor,

Wind-bui, jen.	Zand-koo, ker.
Wor, te, len.	Zand-loo, per.
Wijn, gaar, den.	Ze, me, len.
Y, pe-boom.	Zil, ver-smit.
Y, ze, len.	Zil, ver-werk.
Y, zer-werk.	Zon, ne-schijn.
Za, de, len.	Zwa, vel-stok.

Woorden van vier lettergreepen.

Aard, be, zij-plant.	Be, gun, sti, gen.
A, bri, koo, zen.	Be, taa, lin, gen.
Aan, ge, zig, ten.	Beu, ze, lin, gen.
Ak, ker-vrug, ten.	Be, we, gin, gen.
A, man, del-boom.	Be, zem-maa, ker.
A, man, de, len.	Bin, ne-ka, mers.
An, je, lie, ren.	Blij, moe, dig, heid.
A, vond-ee, ten.	Boe, ke-ka, mer.
A, zijn-brou, wer.	Boo, ter-ton, nen.
Bed, de-maa, ker.	Brou, wers-kee, tel.
Bces, te-koo, per.	Cho, co, la, de.

Ci,

Ci, ter-draa, den.	Gei, te-bok, ken.
Da, mast-blœ, men.	Ge, nee, gen, heid.
De, gen-ge, vest.	Ge, zel, schap, pen.
Di, a, man, ten.	Glas-vens, te, ren.
Dis, tel-bla-den.	Gla, ze-win, kel.
Druk-let, te, ren.	Glip, pe, rig, heid.
Ei, ke-boo, men.	Goed, da, dig, heid.
El, le, boo, gen.	Haag-ei, ke-bosch.
Es, sche-boo, men.	Haa, ge-doo, ren.
E, zel-drij, ver.	Ha, gel-bui, jen.
Fak, kel-draa, ger.	Ha, gel-stee, nen.
Fak, kel-maa, ker.	Hals-cie, raa, den.
Feest-ge, noo, ten.	Hand, schoen-ver, wer.
Feest-cie, raad, je.	Haa, ne-kam, men.
Fes, tij-n-zaa, len.	Hei-be, woo, ners.
Fi, ool-snaa, ren.	Her, ders-hut, ten.
Flam, bouw-dra, gers.	Her, ders-knaa, pen.
Fles, se-bla, zer.	Her, ders-tas, sen.
Flui, te-maa, ker.	Heu, vel-top, pen.
Fon, tij-n-wa, ter.	Hoe, de-ma, ker.
Gar, paal-vis, scher.	Ho, nig-bij, en.
Ge, he, mel, te.	Ho, nig-ra, ten.

Ho,

Ho, ren-bla, zer.	Kren, te-koek, jes.
Inkt-ko, ker, tje.	Laar, ze-ma, ker.
Jon, ge, lin, gen.	Lad, der-spor, ten.
Ju, we, lie, ren.	Lan, de, rij, en.
Ju, weel-zet, ter.	Land, bou, we, rij.
Kaars, se-maa, ker.	Lan, ta, ren-paal.
Kab, bel, jaau, wen.	Lau, wer-tak, ken.
Kal, ver-mark, ten.	La, ven, del-bloem.
Kal, ver-kop, pen.	Le, de, kan, ten.
Kam, me-ma, ker.	Leeuw, riks-kooi, jen.
Ka, me, nie, ren.	Lek, ker, nij, en.
Ka, ros-hou, der.	Le, lij bla, den.
Kas, tan, je-boom.	Len, te-bloe, men.
Kei, zel-tee, nen.	Len, te-roos, jes.
Ke, tel-trom, men.	Lin, de bloes, sem.
Keu, ke-mei, den.	Lin, ne-we, ver.
Kin, der, ag, tig.	Man, de-maa, ker.
Kin, der-ka, mer.	Mat, te-maa, ker.
Kin, der-spee, len.	Mes, se-maa, ker.
Kla, ver-bla, den.	Mie, ren nes, ten.
Kou, se-ban, den.	Mis, pel-boo, men.
Kou, se-win, kel.	Mo, len-tee, nen.

Mos,

Mos, fel-schel, pen.	Pa, rel-snoe, ren.
Mui, ze-val, len.	Par, ke, men, ten.
Mut, se, maak, ster.	Pas, tei-bak, ker.
Mijr, te-boo, men.	Pe, per-koe, ken.
Naal, de-koo, ker.	Per, zik-boo, men.
Nag, te, gaa, len.	Pom, pe-ma, ker.
Ne, tel-doe, ken.	Pop, pe-kraa, mer.
Ne, vel, ag, tig.	Re, gen-bak, ken.
Ne, vel-dam, pen.	Re, gen-boo, gen.
No, di, gin, gen.	Reis-ge, noo, ten.
Noo, te-dop, pen.	Rid, der-spoor, ren.
Ok, ker-noo, ten.	Ri, vier-vis, schen.
O, lyf-boo, men.	Ro, byn-stee, nen.
On, der, wy, zen.	Rog, ge, broo, den.
On, ge, no, digd.	Rys, ten, brij-pap.
Ont, klee, din, gen.	Schaap-hoe, de, ry.
Oor-cier, se, len.	Scha, duw, ag, tig.
Or, gel-pij, pen.	Sche, mer-a, vond.
O, ver, dek, ken.	Schenk-ta, fel, tje.
Paar, de-stal, len.	Schil, de, ry, en.
Paau, we-staar, ten.	Schui, te-voe, rer.
Pan, ne-koe, ken.	Snaa, re-spee, ler.

Speel-

Speel-pop, pe, tjes.	Ve, der-bos, fen.
Spel, de-ma, ker.	Ven, ster-gla, zen.
Spie, gel-gla, zen.	Ver, gif, fe, nis.
Spin, ne, wiel, tje.	Ver, ma, nin, gen.
Stoe, le-draai, jer.	Ver, we, ry, en.
Stoe, le-mat, ter.	Ver, za, di, ging.
Straa, te-ma, ker.	Vin, ke-net, ten.
Sui, ker-doos, je.	Visch-ver, ko, per,
Sui, ker-koek, je.	Vo, gel-van, ger.
Sui, ker-mui, zen.	Vry, moe, dig, heid.
Taar, te-bak, ker.	Vij, ge-bla, den.
Ta, fel-bor, den.	Waa, ge-maa, ker.
Ta, fel-kee, den.	Wan, de, lin, gen.
Tak, ke-bos, fen.	Wan, del-we, gen.
Tim, mer-lie, den.	Wa, ter-bel, len.
Tim, me, raad, je.	Wa, ter-bron, nen.
Trom, mel-fla, ger.	Wa, ter-mo, len.
Trom, mel-stok, ken.	Wen, tel-teef, jes.
Uit, leg, gin, gen.	Wen, tel-trap, pen.
Uit, waas, fe, men.	Wil, der, nis, fen.
Uur, werk-ma, ker.	Wil, ge-tak, ken.
Va, der-lief, de.	Win, ter-da, gen.

Wijn;

Wijn, gaar, de, nier.	Zol, der-ven, ster.
Wijn, gaard-ran, ken.	Zo, mer-droog, te.
Ys, kee, ge, len.	Zo, mer-hui, zen.
Y, voor-wer, ker.	Zo, mer-vrug, ten.
Y, zer-smee, den.	Zon, ne-straa, len.
Zagt, zin, nig, heid.	Zwa, luw-nes, ten.
Zand-ko, ker, tje.	Zwa, vel-stok, ken.
Zan, ge, res, fen.	Zwy, ne-hoe, der.
Zil, ver-sme, den.	Zy, de-wee, ver.

Woorden van vijf en meer lettergreepen.

Aal, be, zy-boo, men.	Boe, ke-ka, me, ren.
Aard, bee, zy-plan, ten.	Brood, bak, ke, ry, en.
Al, ma, nak-druk, ker.	Dank, be, tui, gin, gen.
A, man, del-boo, men.	Di, a, mant-sly, pe, rij.
A, man, del-knop, pen.	Di, a, mant-stee, nen.
Ap, pel-boo, men-hout.	Dienst-aan, bie, din, gen.
Be, vree, di, gin, gen.	Die, re-wa, ran, de.
Bin, ne, ka, me, ren.	Dul, ven-ei, e, ren.
Boek, ver, ko, pe, ren.	Ei, ke-bla, de, ren.

Ei,

Ei, ke-boo, men-hout. Koor, de-dans, se, re.
 El, ze-boo, men-hout. Kou, se-we, ve, rij.
 Fak, kel - draa, ge, ren. Kwee, pee, re-boo, mert.
 Fi, guur-te, ke, naars. La, ke-ver, we, rij, en.
 Fles- bla, ze, rij, en. Lan, ta, ren-ont, stee, ker.
 Flui, te-spe, le, ren. Laauw, rier-bla, de, ren.
 Fon, tein - wa, te, ren. Le, ver-beu, lin, gen.
 Gla, ze - ma, ke, ry, en. Lin, de-boo, men-hout.
 Goe, der, tie, ren, heid. Lin, ne - we, ve, rij, en.
 Haa, ge-doorn-bo-men. Me, de, deel, zaam, heid.
 Haa, nen-ge, veg, ten. Me, de, hel, pe, ren.
 Ha, ze, wind-hon, den. Me, di, cijn - mee, ster.
 Hel, le, bar, die, ren. Mus, ka, del-drui, ven.
 Hoe, de-ma, ke, rij. Naal, de-ma, ke, rij, en.
 Juf, fer-cie, raa, den. Ne, vel, ag, tig, heid.
 Kaar, te-maa, ke, rij, en. No, ten-boo, men-hout.
 Kant-maa, ke, rij, en. Ooi, je, vaars-nes, ten.
 Kas, tan, je-boo, men. Ok, ker, noot-boo, men.
 Ka, toen-druk, ke, rij. On, ef, fen, hee, den.
 Kel, der-ge, reed, schap. On, der, wij, zin, gen.
 Kin, der, ag, tig, heid. Pas, tei-bak, ke, rij.
 Kin, der- pop, pe-goed. Pe, kel, ha, rin, gen.
Pen

Pen, ne-koo, ker, tje. Ver, gif, fe, nis, fen.
 Pe, per-bol, le, tjes. Vloer-ta, pyt-maa, kers.
 Pop, pe-kra, me, rij. Vo, ge, laar-strik, ken.
 Pot, te-bak, ke, ry, en. Vo, gel-van, ge, rij.
 Reis-ge, zel, schap, pen. Wa, ter-fon, tei, nen.
 Spel, de-ma, ke, rij. Wa, ter-mo, le, naars.
 Ta, ma, rin, de-boom. Wil, ge-boo, men-hour.
 Te, gel-bak, ke, rij. Wyn, gaar, de, nte, ren.
 Tin, ne-gie, te, ry. Y, zer-myn-wer, kers.
 Too, ren-wag, te, ren. Y, zer-smee, de, rij.
 Tij, tel-bla, de, ren. Zand, loo, per-gla, zen.
 Ver, be, te, rin, gen. Zil, ver-smee, de, rij.
 Ver, ga, de, rin, gem. Zol, der-ven, ste, ren.

, ; : . ? !

Karel. Wat zijn dat voor streepjes Mama!

Mama. Dat zyn streepjes, die men tusschen de woorden in zet, en daar Karel'tje wel op letten moet, als hij leest.

E

Her

Het eerste (,) hiet een komma, en als Karel dat agter een woord vind, dan moet hy, bij dat woord, een weinigje ophouden, eer hij 't volgende uitspreekt.

Het tweede (;) hiet een komma-punkt, en het derde (:) een dubbel-punkt; als deezen een van beiden, agter een woord, staan, dan moet je 'er nog een weinigje langer by ophouden, dan of 'er een komma alleen stond,

Het vierde (.) hiet een punkt, en als dat agter een woord staat, dan kan je geheel ophouden, om dat de zin uit is.

Zal Karel'tje daar nu wel op letten?

K. Ja Mama. Maar wat willen die andere streepjes zeggen?

M. Het vyfde, (?) Wil zeggen, dat door de woorden, daar 't agter staat, iets gevraagd word, als bij voorbeeld, *heeft Karel wel geslaapen?*

Het zesde (!) zet men agter iets, dat men met verwondering zegt, als bij voorbeeld, *dat*

was

was een sprong die Karel daar deed! of
als men iemand roept, als: *Karel! Karel!*

M. Kom hier Karel! Kom bij Mama!

Haast je wat.

Kom op Mama's Schoot zitten.

Lees nu in uw boek.

Waer is de pen om mee te wijzen?

K. Hier is 'er een.

M. Scheur uw boek niet.

Het zyn stoute kinders, die de boeken scheuren.

Spel deezze reegels mijn lieve Kind! —

Zeer goed. Gaa nu spelen.

K. Waer is de poes?

M. De poes is onder de tafel gekroepen.

Je kunt de poes niet krygen.

Trek haar niet bij de staart; je zoudt haar
zeer doen.

Streel de poes. Je streelt ze verkeerd,

teegen 't haer op. Zie, zo moet je ze free-
len, met 't haer meê.

K. Maar poes! waarom heb je 't kleine kuikentje
opgegeeten?

M. Je moet muizen vangen poes! je moet geen
Kuikentjes op eeten.

K. Wel poes wat zeg je? waarom heb je 't
kuikentje opgegeeten?

Waarom spreek je niet poes?

M. Poes kan niet spreken.

Wil Karel de kleine Kippetjes gaan voeren?

Daar heb je ook wat boontjes voor de duiven.

Zie dat zyn lieve mooie duifjes!

Geef ook een stukje brood aan dat kipje.

Zie! 't komt eeten uit Karelts hand.

Kom, geef dat kipje wat uit de hand. 'T is
zo mak!

M. De Zon schijnt reeds. Doe je oogjes open
mijn lieve Karel! Staa op.

Hanna! Kom Kareltsje aankleeden. — Zoo!

Gaa

Gaa nu naar beneeden, en haal je ontbijt.
Hanna! Schenk een kopje water en melk,
voor een kleinen armen jongen, die zulk
een dorst heeft!

Pas op, stort niet.

Zet het schoteltje voor u neer.

Laat uw brood niet op den grond vallen.

Het brood is om te eeten, je moet het niet
weg smijten.

Het brood wordt van kleine korreltjes ge-
maakt, die men kooren noemt.

Het kooren groeit op 't veld.

Het gras groeit ook op 't veld.

De Koeijen eeten gras, de schaapen eeten
gras, de paarden eeten gras.

Kleine jongens eeten geen gras, zy eeten
brood, en drinken water en melk.

M. Papa! Waar is Karelkje.

Papa. Waar die kleine jongen zyn mag?

E 3

M. Pa-

- M. Papa kan hem niet vinden. — St ! wees
ftil, verroer u niet.
- P. Ha ! daar is hij, onder Mama's voorschoot.
- M. Gaa op Papa's rotting te paard rijden.
Daar is een zweep. Rij nu weg.
Voort paard !
Kom geef Mama drie zoenen.
Een, twee, drie.
Kinderen moeten altijd aanstonds komen als
Mama ze roept.
Snuut uw neus.
Daar is een neusdoek.
Kom hier Mama zal uw hair kammen.
Staa ftil.
Daar hou jij 't kamme-doesje vast.
Uw kamizool is los geknoopt.
- K. Als 't u belieft Mama ! maak mijn schoen
vast.
- M. Daar klopt iemand aan de deur.
Maak de deur open.
Kom binnen.
Geef een stoel aan je nigetje.

Gaa

Gaa zitten.

Kom bij 't vuur.

Hoe vaart gij?

't Nigtje. Zeer wel.

Geef wat hout en turf en leg wat vuur aan.

Veeg den haard wat aan.

Waar is de bezem?

Gaa niet op den haard staan.

Blijf van den inkt-kooker af.

Zie! je hebt je rok reeds met inkt bevlakt!

Dat staat lelijk!

Daar heb je een blad papier en een potlood.

Gaa nu zitten op de mat en schrijf.

K. Mama wat is dat glad rood stukje?

M. Dat is lak.

K. Wat doet men daar meé?

M. Men maakt 'er brieven meé toe.

K. Mag ik Papa's horloge hebben?

M. Neen, je zout het glas breeken.

Je hebt het reeds eens gebrooken.

Maar je moogt 'er wel op zien.

Hou het teegen je oor.

Hoe doet het?

K. Tik, Tik, Tik.

M. Zie welk een mooi Kapelletje!

Kom willen wij het vangen?

K. ô Mooi Kapelletje waar gaa je heen?

M. Het is over de heg gevloogen; het wil zig door ons niet laten vangen.

Daar is een bije, die op de bloemen zit te zuigen.

K. Zal de bije Karelkje steeken?

M. Neen zij zal je niet steeken, indien je ze met rust laat.

De Bijen maaken wasch en honig.

Honig is zoet.

Karelkje zal wat honig, met een stuk brood, voor zijn ontbijt hebben.

Daar is een klein slakje dat tegen den muur opkruipt.

Raak

Raak het eens aan met uw vingertje, maar heel zagjes.

K. Ei zie! 't slakje is in zyn schulpje gekroopen.

M. Zijn schulpje is zyn huis. Goede nacht slakje!

Laat het wat met rust, en je zult het 'er wel haast weer uit zien komen.

K. Ik wou wel eten, ik wou gaarne grutten hebben.

M. Zij zijn nog niet klaar.

Zij zullen zo klaar zijn, en dan zal Karel-tje eten krijgen.

Dek de tafel ondertuffchen.

Waar zyn de borden, de vorken, en de messen.

Karel-tje moet geen mes aanraken, Karel-tje zou zig snijden. Daar is een leepel.

Wil Karel-tje wat grutten hebben, of wat appeltjes.

E 5

Daar

Daar zijn aardappelen, en wortelen, en knollen, en rijst met appelen, en brood.

Daar heb je kerffen.

Slik de steenen niet door.

K. Mag ik wat wijn hebben?

M. Wijn! wel neen! dat is geen drank voor kleine kinderen.

Daar is een glas water. Of wil je liever een glas bier?

Gaa zo dicht niet bij 't vuur staan.

Kom aan deezen kant.

Trap niet op Mama's voorschoot.

Gaa nu weg, ik heb wat te doen.

M. Karel waar toe heb je oogen?

K. Om meê te zien.

M. En waar toe heb je ooren?

K. Om meê te hooren.

M. En waar toe heb je eene tong?

K. Om meê te spreken.

M. En waar toe heb je tanden?

K. Om

K. Om meê te eeten.

M. En waar toe heb je een neus?

K. Om meê te ruiken.

M. En waar toe heb je beenen?

K. Om meê te gaan.

M. Gaa dan alleen, en laat Mama je niet draagen. Dat zijn immers twee goede beenen die je daar hebt!

Wil je meê gaan wandelen?

Gaa je hoed haalen.

Kom laat ons in 't veld gaan, daar zullen wij schapen zien, en lammeren, en koeien, en boomen, en vogels, en water, en bloempjes aan de kanten van 't water!

Zie! daar staat een hond. Hoor! hij begint te blaffen.

Nu! Nu! wees niet ongerust, hij zal je geen kwaad doen.

Té Té hondje! Kom hier!

Laat hem je hand likken.

Zie 't is een vriendlijk beestje. Hij is blij, dat je hem streelt.

Ka-

Karel begint moê te worden, kom laat ons naar huis gaan.

K. Mama ik hoor een rijtuig agter ons!

M. Wel kijk dan eens om, of 't reeds digt bij is, en in welk spoor het rijdt! en ga dan bij tijds uit den weg, dat je geen trap van een paard krijgt, want dat zou braaf zeer doen.

M. Inkt is zwart, en Papa's schoenen zijn zwart,
Papier is wit, en Kareltjes hembd is wit.

Gras is groen.

De Hemel is blaauw.

Kareltje's rok is rood.

Boterbloempjes zijn geel.

De tafel is bruin.

Zwart, wit, groen, blaauw, rood, geel,
bruin.

K. Mag Karel een druifje hebben?

M. Daer is 'er een.

K. Mag

K. Mag ik 'er nog een?

M. Daar is 'er nog een. Een, twee.

K. Mag ik 'er nog meer hebben, mag ik 'er tien hebben?

M. Daar zijn 'er tien, tel eens.

K. Een, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, agt, negen, tien.

M. Wat zul je nu met alle die druiven doen?
— Geef 'er eenigen van aan je zusje Henriette.

Zo, goed! dat is een lieve jonge!

K. Mama daar is een speld op den grond.

Raap hem op, en geef hem aan Mama.

Maar steek hem niet in je mond, hij zou je kunnen prikken, dat 'er 't bloed uit kwam.

En als je hem bij ongeluk inslikte, dan zou 't je nog veel meer pijn doen.

Daar zou Kareltje een groot ongemak van kunnen krijgen.

Steek hem op 't speldekussen.

Haal je mandje met speelgoed.

Gaa 'er niet op zitten, je zoudt het breeken.

Gaa

Gaa op je kleine stoeltje zitten.

K. Wat doet Mama?

M. Mama maakt een jurk voor Henriette.

K. Als 't je belijft Mama, leg je werk neer en speel wat met Karelkje.

M. Neen Karelkje! Mama moet nu aan 't werk blijven, anders zou arme Henriette morgen zonder jurk moeten loopen.

Karelkje moet leeren alleen spelen.

M. Het is winter, 't is koud.

Zie daar is ijs in 't water.

Het hagelt.

Het sneeuwt.

De lugt heldert al weer op.

Wil je buiten in de sneeuw gaan loopen?

Gaa dan, doe eerst je klompjes aan.

Kom willen wij nu sneeuw-ballen maaken?

Zie! die mooie sneeuw, hoe wit ze is, en hoe zagt, voel eens.

Wid-

Willen wij die sneeuw-bal nu eens bij 't vuur brengen?

Zie! Zie! hoe ze smelt! weg is ze reeds, daar is niets meer als wat water over.

Sneeuw is water dat bevrooren is. Hagel is ook water dat bevrooren is, en ijs is ook water dat bevrooren is.

Loop nu wat door de kamer.

Zo digt niet bij den haard.

Als Karelkje struikelde en op den haard viel, dan zou Karelkje zig bedroefd branden, en dat doet zoo zeer!

M. Als 't weer lente is, dan zullen 'er weer blaedjes aan de boomen zyn, en boterbloempjes in de wei, en in den tuin krokusjes en hijacinten en tros-narcissen en aurikula's. Dan zullen 'er ook jonge lammertjes zijn; en 't zal mooi weer zyn. O lieve lente kom tog haast weer!
Het regent sterk.

Zie

Zie hoe 't reegent! Hoe de druppels in den vijver vallen, en belletjes maaken!

De Eendvogels houden veel van den reegen.

De Eendvogels zwemmen, de ganzen zwemmen ook.

Hoenderen kunnen niet zwemmen.

Kan Karelkje zwemmen?

K. Neen.

M. Gaa dan niet dicht bij 't water, want als Karelkje 'er in viel, zou hij in 't water zipken, en weg zijn, en dan zou Mama zo bedroeft weezen.

Maer als Karel groot is, dan zal hij leeren zwemmen.

M. Breng het Thee-gøed.

Geef wat water en melk aan Karel.

Waer is het broød en de Booter.

Daer is een boteram voor u.

De water en melk is nog te warm, je moet 'er nog niet van drinken.

Giet

Giet 'er wat van over in 't schotelkje, en
blaas 'er op.

Laat de suiker smelten.

Wie is die Juffrouw?

Ken je ze niet meer?

Gaa en geef haar een zoen.

Neem je hoed af.

In huis houd men nooit den hoed op 't hooft.

Hoeden zijn gemaakt om ze, in de ope lugt,
op te zetten.

K. Mag ik op uw schoot zitten?

M. Kom hier dan.

Hou je veel van Mama.

K. Lieve Mama!

M. Wat schort 'er aan je hand?

K. Poes heeft mij gekrabbeld.

M. Laat mij zien, — O 't is niets!

Poes deed het niet om kwaad te doen, zij wott
maar speelen.

Je moet wat op haar klauwtjes letten, en
voorzigtig weezen, als je met haar speelt.

— Maar 't is nog beeter dat je ze met rust laat.

F

M. Wat

M. Wat is 'er al weer te doen.

K. Ik heb mijn hoofd teegen de tafel gestooten ,
stoute tafel!

M. Neen , niet stoute tafel , maar onvoorzigtige
jongen.

De tafel liep niet teegen Karel aan , maar
Karel liep teegen de tafel.

De tafel bleef stil op haar plaats ; maar Karel
liep , zonder te zien waar heen en daarom
stiet hij zig.

Als Kareltje loopt , moet Kareltje voor zig
heen kijken , dan zal hij zig niet meer stooten.

M. Wie hoor ik daar zo schreijen ?

Zeeker de eene of andere stoute jongen , want
zoete jongens schreijen niet .

Kleine kinderen schreijen .

Kleine kinderen kunnen niet spreken , noch
ergens naar toe gaan ; zij kunnen niet als
schreijen .

Kareltje is ook zoo een klein kind geweest ,
en lag toen in een wieg .

K. Toen schreide Kareltje ook ?

M. Ja

M. Ja, maar nu moet je niet meer schreijen; want nu ben je een groote jongen, nu kun je spreken en loopen, en op een stok te paard rijden.

Als je nu schreit, zonder pijn te hebben, dan is 't vergeeffsche moeite; want men let 'er niet op en gaat zijn gang, net of je stil zweegt.

K. Ai! Ai! Karel'tje is gevallen!

M. Wel nu, dan moet Karel'tje weer opstaan. Heb je u zeer gedaan?

K. O ja! mijn neus!

M. Ja-de neus bloedt wat, maar dat is niets; wij zullen het afwasschen, en dan zal 't wel ras ophouden, als Karel'tje zig maar wat stil houdt. Als Karel weer valt, dan moet hij de handen voor uit steeken, om niet weer op den neus, maar liever op de handen te vallen; dat doet minder zeer. Zie daar komt Hanna van de kermis.

Wat heeft ze meêgebracht?

Hanna. Zij heeft Karelkje een snaphaan meêgebracht, en een trommel, en een herk, en een koek.

M. Dat is lief van haar!

K. Ik bedankje Hanna.

M. Dat is een schoone herk! Nu kun je den tuin helpen schoon houden.

Spant je snaphaan eens.

Zoo! schiet nu af. Pof!

K. Dat is een slag!

M. Eet je koek nu niet geheel op. Daar zou je ziek van worden, als je 'er te veel van at; en dan zou je een gheele dag moeten vasten, om weer gezond te worden.

Geef 'er mij een stuk van, om te bewaaren voor morgen.

Ik zal het in de kas sluiten.

Je aangezicht is vuil.

Gaat je aangezicht wasschen.

wascht je handen ook.

Zo

Zoo, nu is 't een zindelijke jongen. Geef Ma-
ma nu een zoen.

M. Zie ! daar ligt geld op de tafel.

K. Wat is dit ?

M. Dit geele is goud. Dit is een rijder, dat is
een ducaer.

Dat witte is zilver. Daar hebje een drie
gulden, daar een daalder. Dit is een gulden,
dat een schelling, en dat kleinste stukje is
een dubbeltje, dat heel kleine een stuiver.
Willen wij den daalder over de tafel rollen?
Daar valt bij. Raap hem op.

Een schelling is zes stuivers waard, dat is te
zeggen voor zes zulke stuivertjes kun je zoo
een schelling krijgen; een gulden twintig,
een daalder dertig.

Een rijder is veerrien gulden waard, een du-
caat vijf gulden en vijf stuivers.

Daar is een stuiver voor u.

K. Geef mij ook eenige rijders, zij blinken zo mooi!

F 3.

M. Neen,

M. Neen! Mama moet de ridders houden, om 'er brood en vleesch en bier voor te koopen. Zie! Daar staat een oud arm man aan 't venster; hij heeft niets om te eeten, en geen geld om het te koopen; willen wij hem een paar stuivers geeven?

K. Ja Mama!

M. Daar zijn 'er twee, gaa ze hem geeven.

K. Och zie den armen man! hij is zo blij!

M. Hij had zulk een honger! en nu kan hij voor die stuivers eeten krygen.

M. Het wordt donker.

Breng de kaarssen.

Snuit de kaarssen.

Maak de blinden toe.

Laat dat eene blind nog wat open.

Zie de maan. Zie hoe zij blinkt!

Dat is eene mooie heldere maan!

De maan schijnt s'nagts, als de zon onder is.

Nu

Nu word het tijd voor Karelkje om naar bed te gaan.

De kippetjes zijn reeds in 't hok.

De vogeltjes zijn in 't nest, en de lammertjes liggen te slaapën, in den stal. Karelkje moet ook gaan slaapen.

De arme kleine jongen heeft vaak.

Wij zullen hem naar boven draagen.

Doe hem de schoenen uit.

Trek hem zijn rokje en kamizool uit.

Zet hem de slaap-muts op.

Leg hem te bed, haal de dekentjes over zijn lijf.

Leg zijn hoofdje in 't kussen.

Goede nacht Karelkje. Doe nu de oogjestoe en gaa slaapen.

K. Dat is een lief vliegje, dat daar over de tafel loopt.

M. Zie, hoe 't dat drupje melk op zuigt!

F 4

Raak

Raak het niet aan, je zoudt het zeer doen, 't vliegje is zo teer.

O zie! daar heb je 't reeds dood gedrukt.

K. Och arm vliegje! ik raakte 't maar even aan.

M. Ik heb 't je wel gezegd, dat 't zoo teer was.

Zie! nu is het stijf, nu verroert het zig niet meer. Nu zal 't nooit weer loopen over de tafel, nooit weer een drupje melk komen opzuigen, nu kan 't zig nooit weer bewegen, nu is 't dood.

K. O dat spijt me, arm vliegje! ik zal nooit weer een vliegje aanraaken.

M. Waarom schreit Jan! Foei een zoo groote jongen!

H. Hij wilde naar zijn grootmoeder gaan, die hij zegt dat hem genooit heeft.

M. Wel dan mag hij immers wel!

H. Ja maar ik weet niet of 't waar is. Ik heb hem gisteren op een leugen betrapt.

M. Op een leugen! wel foei! dat smert mij dat
ik

ik een kind heb, dat een leugenaar is. Daar ben ik zeer bedroefd om.

Maar Jan. Was 'er niemand bij, toen grootmoeder u nooide.

J. Neen Mama.

M. Wel dan moet je t'huis blijven; want als kinderen eens geloogen hebben, kan men niet meer weten, of zij waarheid spreken of niet.

J. Ik verzeeker u Mama dat het waar is!

M. Dat kan wel zijn; maar hoe weet ik nu, of je op dit oogenblik niet zoo wel liegt, als je gisteren geloogen hebt? —

Je moet nu t'huis blijven, en als grootmoeder je weer nooit, dan moet je haar zeggen, dat ze je een briefje meêgeeft, om dat men geen geloof meer aan je zeggen slaat, wijl je eens geloogen hebt. Welk eene schande!

J. Mijn lieve Mama! Ik beloof het u, ik zal nooit weer liegen.

M. Wel als je die belofte zult gehouden hebben,

dan zul je geen briefje meer nodig hebben ;
maar nu moet je t'huis blijven.

Kareltje let daar wel op , en liegt nooit ; je
ziet nu hoe 't gaat , met kinderen , die liegen.

K. Neen Mama! ik zal nooit liegen ; — maar ,
lieve Mama! — mag Broertje evenwel nog
gaan! — ik bid u —

M. Neen Kareltje. Je doet zeer wel , dat je voor
je Broertje spreekt , maar voor liegen is bij mij
geen vergeeving , dat is al te lelijk.

M. Karel , wat is 't van daag voor een dag?

K. 'T is Zondag van daag.

M. En wat zal 't morgen voor een dag zijn?

K. Morgen zal 't maandag zijn.

M. En wat komt 'er dan voor een dag?

K. Dan komt dingsdag.

M. En na dingsdag?

K. Dan komt woensdag.

M. En dan?

K. Donderdag.

M. En

M. Ea dan?

K. Vrijdag.

M. En dan?

K. Zaterdag.

M. En wat dag komt na saturday?

K. Wel — dan komt zondag weer.

M. Zeer wel. Zondag, Maandag, Dingsdag, Woensdag, Donderdag, Vrijdag, Zaterdag; Dat zijn zeven dagen, en zeven dagen maken?

K. Eene week.

M. Zeer wel. En vier weken, als men 'ernog twee of drie daagen bij doet, maaken eene maand.

En twaalf maanden maaken een jaar.

Weet je hoe die twaalf maanden hieten?

K. Neen mama!

M. Januarij, Februarij, Maart, April, Meij, Junij, Julij, Augustus, September, October, November, December.

M. Het

M. Het is nu Januarij. Het is zeer koud! Het sneeuwt. Het vriest. Daar zijn geen blaaden aan de boomen. De olij is bevrooren in de fles, en 't bier is bevrooren in 't glas, en buiten is al het water bevrooren, in de graf, in de vijver, en overal.

De jongens loopen met sleetjes over 't ijs, of glijen op eene kleine baen; dat moet je ook leeren.

Daar rijdt een man op schaatsen; zie, hoe schielijk hij gaat! Pas op, daar is een gat in 't ijs, daar moet je wat ver van af blijven, of 't ijs zou kunnen breeken, en dan viel je in 't water.

Kom naar huis. T'is vier unren, 't wordt donker. Jan steek de kaarssen op, en haal wat hout en turf, en maak ons een goed vuur, want het is zeer koud!

M. In Februarij is 't ook nog koud; maar dan is 't langer dag. Zie! op dat bedje komen
de

geele crocusjes al te voorschijn; en daar eenige zomer-zotjes. Zie, hoe aerdig 't witte bloempje aan 't groene steeltje hangt!

K. Mag ik 'er een van plukken?

M. Ja wel; maer je moet nooit een bloem plukken, zonder het eerst te vraagen. Hoor die kraaijen eens, die daar ginder vliegen, zij roepen kaw, kaw, kaw, Zie hoe zij beezig zijn! zij gaan hunne nesten bouwen.

Ginder is een man, die 't veld ploegt. En daar, in die tuinen, zijn 'er anderen, die de bedden omspitten.

M. Het is Maart. Hoor den wind eens waaien! Hij zou Kareitje wel haast om ver blaazen. Daar is een boom omgewaaid. Zo even was 't mooi weer, en nu reegent het, dat het giet,

Daar is hagel onder.

Zie daar eenige jonge lammetjes, in de wei. [Arme diertjes! zie hoe zij wegkruipen

pen , onder die doorne - heg.
Wat is dat voor een bloem ?
'T is een sleutel bloem.

M. Nu is April gekoomen. Nu zingen de vogels , nu staan de boomen in bloei ; aan alle kanten komen de bloemen voor den dag , de zon schijnt , en daar is zulk eene aangename geur in de lugt !

Daar reegent het. Het reegent en de zon schijnt ! Daar is een reegenboog , zie welke schoone kleuren !

K. O dat is mooi ! ik wil 'er naar toe loopen.

M. Neen , je kunt 'er niet bij , hij is in de lugt ; zie daer verflaauwt hij al ; hij begint te verdwijnen , hij is weg.

Zie daar koorn op 't veld , welk een mooi groen. Tegen den zomer zal 't opwassen , en dan zal 't grooter zijn als Karel is , en dan zullen 'er kleine korreltjes aan groeien , daar men brood van maakt.

M. Het

M. Het is Meij. Welk een schoon weer.

Laat ons in 't veld gaan wandelen.

De doornen bloeien , en de seringen bloeien
en de geldersche roos begint ook reeds.

Willen wij wat bloempjes plukken ?

Daer zijn madeliefjes en boerbloemen.

Hier is een ruikende doorn; ruik eens welk
een lekkere geur.

Hoor den nagtegaal eens slaan! en ginder de
koekoek. Hoor! koekoek, koekoek, roept
hij, en waerschouwt ons dat 't nu haast zo-
mer is.

K. Wat heeft de jongen van den tuinman daar ?

M. Het zijn kleine vogeltjes, uit een nest. Hij
is boven in dien boom geklommen, om ze 'er
uit te haalen. Arme diertjes, zie, ze hebben
nog geen veertjes. Ze rillen van de kou.
't Zijn jonge vinkjes. Zie daar vliegen de
ouden! Hoor ze eens piepen, zij zijn bedroeft
dat hunne jongen niet meer in 't nest zijn.

Willen wij ze weer in 't nest laten leggen?
dan zullen de ouden ze misschien nog opbren-
gen,

gen, en dan zullen zij zoo vrolijk zingen! wij zullen ze alle dag kunnen gaan hooren, en anders vliegen de ouden weg, en dan hooren wij ze niet weer.

K. O dat zou jammer zijn! laat hij ze 'er liever weer in leggen.

M. Daar zijn bessen, maar zij zijn nog niet rijp, eet ze niet, je zoudt 'er ziek van worden.

M. Junij is gekomen. Staa op. Je moet nu zo lang in 't bed niet liggen; je moet nu s'ogtends vroeg, in de koelte, wandelen.

K. Wat is dat voor een geluid?

M. 'T is de maaier, die zijn zeis scherpt. Hij zal dat gras van de wei afmaaïen.

K. En zal hij de bloemen ook afmaaïen?

M. Ja, alles wat 'er op staat. De paarden moeten 't toekomende winter, op stal, eeten, als 'er geen gras meer, op de wei, is. De zeis is zeer scherp, kom 'er niet dicht bij. Je zoudt je bedroeft, in de beenen, snijden.

Wil-

Willen wij meê werken in 't hooi?

Waar is de vork, en de hark?

Sprei het hooi uit een.

Herk het in oppers samen. Rol nu over den hooi-opper heen; kom wij zullen hem met hooi bedekken; hoe lekker ruikt het!

K. Het wordt zo heet!

M. Dat is niets, men moet in 't hooi werken als 't warm is. Kom je moet wakker aan werken. Zie alle de boere-jongens en meiden, hoe zij zig weeren!

Strak zullen wy hun wat bier en brood en kaes gaan brengen. Laad eerst wat hooi op die kar. Wil je nu meê op de kar rijden? Hoezee! dat is 't eerste voer hooi, dat binnen komt.

Eet je gaarne aardbeijen met room?

Kom laat ons dan wat aardbeijen plukken.

Zij zijn nu rijp; kies de donker-rooden uit, dat zijn de besten. Zie hier eene groote, eet ze op.

K. Dat was de lekkerste van allen!

G

M. Daar

M. Daar zijn rijpe aalbeffen, pluk mij eenige troffen. Strijk ze van de steeltjes af. Zie! de vogels eeten al te kerffen op. Wij zullen een net over den boom hangen, dat zij 'er niet bij kunnen. Waer is Kareltje gebleeven? O! Daer zit hij, met zijne aardbeijen, onder een rooze-boom.

M. 'T is Julij. Wat is 't nu heet! De bloemen laaten 't hoofd hangen; en 't gras en de boomen zijn als verschroeid, om dat 't in lang niet gereegend heeft. Je moet je tuin-bedjes begieten, of alle de plantjes zullen sterfen. Waer is de gieter? Kom laat ons onder de boomen gaan zitten, daar is schaduw, daar zal 't zoo heet niet zijn. Kom hier in 't prieeltje. Daar is eene bije op de kamperfoelij; zij zuigt honig uit de bloempjes, en zal die naar den bije-korf draagen.

Wil

Wil je naar 't water gaan, om je te baden?
 Hier is water; 't is niet diep. Klee je uit;
 wees niet beschroomd. Mama zal je vast
 houden. Haal je hoofd onder. Zoo, nu is
 't lang genoeg.

Kom 'er nu uit, en ik zal je met dezen hand-
 doek afdroogen.

Het is Augustus. Willen wij naar de koorn-
 velden gaan, en zien of 't koorn haast rijp is?
 Ja! de airen zijn al hoog geel; 't is rijp.
 Zie! daar zijn nu de korreltjes, daar men 't
 brood van maakt. Daar Karelkje heb je een
 air, vrijf die in je hand, dat 'er de korreltjes
 uit rollen, en eet ze op. Zie dit is een
 korreltje of koorn-graantje; dit is een koorn-
 air. Dit is de haln, of steel, die dient
 voor stroo.

Zie, daar komen de arbeiders, met scherpe sik-
 kels, aan; daar snijden zij 't koorn. Daar
 binden zij 't in schooven samen. Daar zet-

tên zij de schooven in hoopen bij een, en zoo moet het eenige daagen staan droogen. — Ginder laaden zij de schooven, op den waagen, en rijden 'er, al zingende, met takken op den hoed, meê naar huis.

Daar is eene arme oude vrouw, die eenige verlore koorn-airtjes opzamelt, en een klein meisje, dat haast geen kleeren aan 't lijf heeft. Geef haar de koorn-airen, die je opgeraapt hebt. Wil je?

K. O ja gaarne!

M. Daar arme vrouw, neem dit, 't zal je helpen, om 'er een broodje van te maaken. Arme vrouw! zij is zoo oud. Zij kan niet gaauw meer gaan, zij is zoo moei van 't bukken. Kom! wij zullen haar nog wat helpen raapen.

M. Het is September. Hoor! daar schiet iemand een snaphaan af. Zij schieten naar vogels, om ze te braden en op te eeten. Zie daar is 'er een, vlak bij ons, neêr gevallen, het bloedt, arm diertje! zie hoe 't met de wick-

wiekjes slaat, — daar is 't dood.

K. Wat was 't voor een vogel?

M. 'T was een patrijs.

Daar komt de hond van den jaager.

Wij zullen 't hem geeven, want het komt zijn meester toe, die 't geschooten heeft. Daar hondje. Breng dat aan je meester. Zie je, hoe hij 't naar zijn meester draagt?

Kom in den boomgaard, de appelen zijn al rijp. Breng een ladder en zet ze tegen dien boom. Breng nu ook een mandje. Wij zullen appelen plukken.

Neen, je kunt op de ladder niet klimmen, hou 't mandje vast en raap de appelen op, die onder den boom liggen. Schud den boom. Zie hoe zij neêr rollen! Hoe veel heb je 'er al opgeraapt? Wij zullen 'er appelmoes van eeten.

Kom help de appelen nu naar 't appelkamerkje draagen. Deezen avond zul je eene gebraade peer, met een boteram, eeten. Zijn dit ook appelen? Neen 't zijn kweeën. Die zullen wij met appelen stooven en eeten ze

met een stuk gebraden rundvleesch; dat is goede gezonde kost.

M. October is gekoomen. Zie, hoe geel de blaären nu worden, en hoe zij afvallen. De meeste bloemen beginnen te verleppeu. De tuinman moet al de geenen, die uitgebloid hebben, afsnijden, en de stokjes, die 'er bij stonden, weg zetten, teegen toekomende voorjaar, als de bloemen weer uit spruiten.

Wil je nooten hebben? Haal den noote-kraaker. Schil deeze okkernoot. Van den dop zullen wij een schuitje maaken.

Wij moeten de druiven afplukken, anders zullen de vogels ze opeeten.

Daar is nog eene mooie blaauwe tros, en hier eene witte. Welke wil je hebben. Van druiven word wijn geperst.

Wat heb je daar voor een vogel?

Zie, welke mooie bruine veerjes! en welk een

een langen bek. 't is een houtsnip. Hij is zeer lekker om te eeten. Wij zullen 'er de veeren van afplukken, en laten hem braaden, voor 't vuur. Daar is ook een haas. Arm haasje! 't is door de honden gevangen, in den loop.

M. Nu is 't November. Het begint guur en donker weét te worden. Er zijn geen bloemen meer, als hier en daar een enkel herfst-aftertje. Dat is de laatste van allen, en dan zijn al de mooie bloempjes weg, tot toekomstige voorjaar.

De lugt betreft, het reegent, de wind is koud; maar geen zwaarigheid, wij zullen bij een goed vuur gaan zitten, en wat leezen, en printjes zien, en allerlei kleine voorvalletjes vertellen. — En zien wij dan een arm mensch buiten staan, die van de kou rilt, en geen geld heeft om turf of hout te koopen; dan zullen wij hem in 't bosch wat

hout laten raapen, of wij zullen hem een dubbeltje geeven, om turf te koopen. Dan zal 't arme mensch zig ook eens warmen, en blij zijn, dat wij hem daar zagen staan en meê lijden met hem hadden.

Waar zijn Willem, en Henriette, en Pauline? Kom nu elk op zijn beurt wat leezen of spelden. Zoo! dat zijn braave kinderen. Nu zal Mama ook met hen speelen, en geeven hun aan ijder een appel en een krakeling.

M. Het is December, nu zal 't sinter-klaas zijn.

K. Wie is sinter-klaas?

M. Daar is niemand die sinter-klaas hiet. 'T is maar een dag, dien men zo genoemd heeft, en op welken men aan de kinderen, die zoet zijn, wat lekkers geeft, of Suiker-poppetjes, om op den schoorsteen te zetten, of wat ander speelgoed. En s'avonds, dan zijn al de winkels van de suikerbakkers, met kaarsjes verlicht, en met suiker-poppetjes, opgeschikt.

Zo

Zo Kareltje zoet is, zullen wij dien avond met hem gaan wandelen, om 't hem te laten zien.

Nu is alles dor, de blaaden zijn van de boomen, de bloemen zijn weg; daar is geen gras meer, in de wei, voor de koeijen en paarden. Zij zijn nu allen, in warme stallen, gezet, en eeten daar hooi.

In 't bosch zijn de denneboomen en sparreboomen nog groen, en in den tuin de hulst, en de palm, en de lauwrierboomen. Die blijven altijd groen.

Wij zijn nu in de kortste daagen, 't is donker en mistig weder, maar over weinig weken dan lengen de daagen weer; en daar na zal 't weer voorjaar worden, en dan zullen 'er weer blaadjes en bloempjes komen, en dan zal alles weer mooi zijn.

M. Hoe veel vingers heeft Kareltje?

G 5

Hier

Hier zijn , een , twee , drie , vier vingers , aan die hand.

M. En wat is dit ?

K. De duim.

M. Vier vingers en een duim , dat maakt vijf.

M. En hoe veel zijn 'er aan de andere hand ?

K. Ook vijf.

M. Dat is samen tien.

Welke hand is dit ?

K. Dit is de rechter hand.

M. En deezē ?

K. Dit is de linker hand.

M. Hoe veel teenen heb je ?

K. Vijf aan dien voet , en vijf aan dien voet.

M. Dat is ook tien.

En hoe veel beenen heb je ?

K. Hier is 'er een , en daar een.

M. Dat is twee.

Kaareltje heeft twee beenen.

M. En hoe veel beenen heeft een paard ?

K. Een paard heeft vier beenen.

M. En hoe veel beenen of pooten heeft een hond ?

K. Vier

K. Vier pooten.

M. Een koei heeft ook vier pooten, en een schaap heeft 'er vier, en de poes heeft 'er vier.

En hoe veel pooten hebben de kippen!

Gaa eens zien.

K. De kippen hebben maar twee pooten.

M. En de maffchen, en de vinken, en de kraaien, en de duifjes, en al de vogels hebben maar twee beenen.

Maar weet je wat de vogels nog meer hebben? Zij hebben vleugels, om meê te vliegen, en daar vliegen zij zeer hoog meê, in de lugt.

K. Karelkje heeft geen vleugels.

M. Neen om dat Karelkje geen vogel is.

Karelkje heeft handen; maar de vogels hebben geen handen, en de koeien hebben geen handen, en de poes heeft geen handen.

K. Hebben de vogeltjes ook tanden?

M. Neen, zij hebben geen tanden.

K. Hoe kunnen zij dan eeten?

M. Zij hebben een hard bekje, zie de maffchen

en

en de duifjes. Zij pikken de graan-korreltjes op, zie hoe schielijk zij ze oppikken! Kareltsjes mond is zagt, daarom heeft hij 'er tanden in. De koeien hebben ook een zagte mond, en de poes heeft een zagte mond, en daarom hebben zij ook tanden. Maer de duifjes en de kipjes hebben een harde bek, zo hard als Kareltsjes tanden zijn, en daarom hebben zij geen tanden nodig.

K. Hoe veel pooten hebben de visschen?

M. De visschen hebben geen pooten.

K. Hoe kunnen zij dan gaan?

M. Zij gaan niet, zij zwemmen, en daar hebben zij vinnen toe.

Kom bij den vijver; wij zullen 'er wat stukjes bloed in smijten. Zie! daar komen zij aan. Ziet gij de roode vinnen, die zij op zij hebben, en beweegen, daar zwemmen zij meê.

De visschen leven altijd in 't water.

K. Maar

K. Maar kan Karelkje ook onder 't water leeven?

M. Neen om dat Karelkje geen visch is.

Zie! daar heeft iemand een vischje gevangen. Gooi het op 't gras. Zie hoe 't springt; 't arme vischje. Het heeft den haak nog in de kieuwen.

K. Zal ik het bij den staart vatten.

M. Je kunt niet, het is glibberig. Zie, dat zijn vinnen, en dat zijn schubben, en in den mond heeft het scherpe tandjes; leg het nu weer neer. Zie, het gaat sterven. Daar is het dood. Het kan zig niet meer verroeren. De visch sterft om dat hij buiten 't water is, en Karelkje zou sterven als hij onder 't water was, daarom moet Karelkje wel oppassen, dat hij 'er niet in valt.

M. Wat heeft Karelkje om zig warm te houden?

K. Karelkje heeft goede warme kleëren aan 't lijf.

M. En wat hebben de schaapen?

K. Hebben die ook kleëren.

M. Neen,

M. Neen, maar zij hebben dikke warme wol.
Voel eens. Die houdt hen warm, dat zijn
hunne kleéren.

K. En wat hebben de paarden?

M. Die hebben hair, en de koeien hebben hair,
en de honden, en de poes.

K. En wat hebben de vogels.

M. Die hebben veéren; mooie gladde veeren,
van allerlei kleur.

Karelkje woont in een huis.

De vogels bouwen nestjes, in de boomen,
dat zijn hunne huisjes.

De konijnen graven hollen in den grond, en
daar wonen zij in.

De honden hebben een hok.

De Paarden wonen in den stal.

De Bijen in een korf.

Kan Karelkje wel op een boom klimmen.

K. Neen.

M. Wel dat moet je leeren. Verzoek aan de
poes dat zij 't je leert. Zij kan goed klim-
men. Zie, daar gaat zij teegen den stam op;
daar

daar is ze al aan de takken; daar is zij boven in den boom. Zij wil vogeltjes vangen.

K. O poes! vangt de vogeltjes niet, zij zingen zoo mooi.

M. Daar grijpt zij 'er een. — Neen! weg is 't vogeltje, 't is 't ontvloogen. Dat is goed! nu kan 't nog meer voor ons zingen.

M. De honden blaffen. De varkens knorren.
 De paarden ginniken. De haanen kraaijen.
 De ezels krijschen. De katten spinnen.
 De kleine katjes maauwen. De jonge hondjes janken.
 De ossen loeijen. De schaapen blaaten.
 De leeuwen brullen. De wolven huilen.
 De muizen piepen. De kikvorfsten borrekikken.
 De musschen tjilpen. De raaven krasfen.
 De duiven kirren. De pauwen schreeuwen.
 De kevers brommen. De bijen dommelen.
 De eendvogels kwaaken.
 De slangen schuiffelen. De ganzen kaakelen.

De

De meerels fluiten. De vinken slaan. De
Nagtegaalen zingen. Kareltje spreekt.

M. De valken eeten duiven en vogeltjes op.
De vogels en de kippen eeten wurmpjes.
De spinnekoppen spinnen een web en vangen
'er vliegen in, om ze op te eeten.
De katten eeten rotten en muizen.
De wolven eeten schaapen.
De menschen slagten ossen, en kalveren, en
schaapen, en kippen, en duiven, zij schieten
haazen, en patrijzen, en vangen visschen, en als
zij ze gedood hebben, dan laten zij ze kooken
of braaden, en eeten ze op.

M. De timmerman maakt tafels, en banken, en
kasten, en allerlei soort van hout-werk.
Wij zullen kareltje een kastje geeven, met een
slot en een sleutel, om 'er zijn boekjes, zijn
print-

printjes en zijn speelgoed in weg te schicken, en op te fluiten.

Kareltje moet zijn goed niet laten slingeren, want dan bederft het, of men trapt 'er op en breekt het aan stuk, of 't raakt verlooren, en dan is 't weg, en Kareltje kan 'er niet meer meê speelen.

De timmerman heeft een zaag, een bijtel, een schaaf, een boor, een schroefdraajer, een bijl, een vijl, een nijptang, spijkers, een hamer, en een beuk-hamer; wij zullen voor Kareltje een doos met speelgoed koopen, waar in alle die werktuigen, in 't klein, van hout, zijn nagemaakt.

M. Willen wij in den tuin gaan, om de bloemen te zien, en de vrugt boomen, en inde zandpaaden wat rond te loopen?

Waar zijn je schöffel en je hark? Schoffelt dat pad eens, en herkt het dan over.

Je moet braaf werken, dan zal ik je een halve stuiver daags geeven. Alle menschen

H

wer-

werken; de kleine kindertjes, die men op den arm draagt, zijn de eenigsten, die niet hoeven te werken, om dat zij nog niet kunnen werken.

Indien je zoet bent, dan zal ik je een klein tuintje geeven, en een spaa, een hark, een kruiwagentje en een gieter. — Daar, neem dat hoekje van den tuin voor u; maar laat 'er geen onkruid in groeien, dat moet je 'er alles zorgvuldig uit wieden; ik zal je wijzen wat onkruid is. Plant 'er ook een klein hegje rondom, om 't afte sluiten. Met de spaa moet je 'er kleine beddetjes in maaken, en gaa dan naar den tuinman, en verzoek hem, dat hij u wat zaad van bloemen geeve. Als je dat zaad hebt, maak dan een klein gaarje, met den vinger, in den grond, of kragt, met de hand, de aarde wat aan een zij, zo dat je een kleine holte maakt; gooi 'er dan het zaad in, en doe 'er de aarde weer overheen, dan zal 't groeien, zo je 't van tijd tot tijd wat begiet, als 't droog weer is.

Daar is wat sterrekens-zaad, zaai dat, in dat hoek-

hoekje. Als 't drie of vier van je vingers breed hoog is, dan kun je 't afsnijden, en eeten 't s'morgens, op een boteram, met wat zout.

Karel! zie dat aalbessie-boompje eens.

Toen wij het in den grond staaken, was het maar zoo hoog, als Kareltyes been, en nu is het wel een handbreed hooger als Kareltye zelf, zoo sterk is 't aalbessie-boompje gegroeit.

K. Groeit Kareltye ook?

Ja. Toen Kareltye begon te loopen, kon hij onder de tafel door, en nu kan hij over de tafel heen kijken.

M. Daar zit een mooi torretje op dat blad. 'T is rood met zwarte stipjes. Zie, 't heeft vleugeltjes, daar steekt het ze uit, en vliegt weg. Hier loopt een mol, over den grond, vangt hem. Zie hoe schielijk hij zig in den grond graaft. Weg is hij reeds. Die streepen, daar de aarde zo opgeworpen is, en daar je met den voet in zakt, als je 'er optrapt,

zijn door mollen gemaakt, als zij onder den grond, van de eene plaats naar de andere, loopen. De wurmen leven ook in den grond, en de mieren, en nog meer andere diertjes.

M. 'T is koud, Karelkje, zeer koud!

Hoe hiet men 't ook als het zo koud is?

K. Dan hiet men 't winter.

M. Maar wat doen arme kleine jongens, die geen vuur hebben, daar zij bij kunnen gaan, en geene kouffen en schoenen, om zig warm te houden, en geene goede Papa's en Mama's, om zorg voor hen te draagen, en hun te eeten te geeven.

K. Arme kleine jongens!

M. Daar Karelkje, schreit 'er niet om, daar is een stuiver, als je een van die arme kleine jongens ziet, dan geef hem dien stuiver. Hij zal 'er een broodje voor gaan koopen, want hij zal grooten honger hebben, en dan zal hij zeggen, ik bedank je Karelkje, je bent wel goed op mij, en hij zal twee, driemaal buigen, en je zoo vriendlijk aanzien!

M. Wel

M. Wil ik je eens iets vertellen Karel! Het zal binnen kort nog veel kouder zijn dan nu, en 'er zal zeer veel sneeuw vallen. Dan zullen de mooie kleine roodborstjes, teegen de glazen komen vliegen. Open de glazen dan en zeg, wel klein lief roodborstje, wat moet je hebben? — Och! maar eenige weinjige kruimpjes brood! — Geef hem dan wat kruimpjes, en hij zal door de kamer huppelen, en hier of daar, op een stoel of een kast, gaan zitten zingen. — O! hij zal zingen den ganschen dag lang. — Past dan tog wel op, dat die kwaaije kat hem niet krijgt. — Neen poes! je moet muizen gaan vangen, je zult het arm lieve roodborstje niet op eeten! — Daar was eens een stoute kwaaije jongen. — Ik zal 'er u een voorvalletje van vertellen.

M. Daar was eens een stoute jongen; een arm roodborstje kwam, op een zeer kouden oggend, het venster in vliegen. Het rilde van

de kou en zijn arm klein hartje was schier styf bevrooren. Nu wou die stoute jongen 't arme vogeltje geen enkel kruimpje geeven, maar hij greep het vogeltje bij den staart, en kneep het, en plaagde het, zo dat het stierf. Den volgenden dag gingen de Papa en de Mama van dien stouten jongen weg, en lieten hem alleen; zo dat hij niet wist hoe aan eeten of drinken te komen, want hij was nog te klein om te kunnen werken, en zorg voor hem zelve te kunnen draagen. Zoo ging hij aan een ijders deur aankloppen, en zei — Och! geef mij wat eeten, want ik heb zulken honger! Maar een ijder zei; neen wij willen je niets geeven, want wij hebben geen stoute kwaaije jongens, gelijk gij zijt, lief, en zij joegen hem van hunne deur weg. Dus ging hij, van de eene plaats naar de andere, voort, tot dat hij in een digt bosch verlooren raakte, want hij wist geen weg. Eindelijk werd het donker, en geheel nagt. Toen ging hij nederzitten, en begon hard op te schreien. Zijn Papa was hem evenwel nog van verre nagegaan,

en kwam toen bij hem , en vroeg hoe hij 't nu vond , zo van een ijder verstootten en verlaaten te worden , en van honger te moeten vergaan ? — Ik zal je nu nog eens mee naar huis neemen , vervolgde zijn Papa , maar doe het nooit weer , en weiger geen kruimpje brood aan een arm vogeltje , dat rondom je tafel komt huppelen , noch een stuiver aan eenen armen kleinen jongen , die nog niet werken kan , en 'er u om verzoekt.

M. Ik zal je nog een ander voorvalletje vertellen.

Daar was eens een kleine jongen , hij was nog niet oud , want indien hij ouder geweest was , dan zou hij ook , zoo ik geloof , wijzer zijn geweest. Maar hij was nog heel klein , maar een weinige hooger dan de tafel. Eens op een morgen , zonden zijn Papa en Mama hem naar school. Het was zeer schoon weêr. De zon schein , en al de vogeltjes zongen in 't veld en op 't geboomte. Die kleine jongen nu gaf niet veel om zijne boeken , want het was maar een stoute kleine jongen , en

H 4

hij

hij wou liever wat gaan speelen, dan naar school gaan; zoo vroeg hij aan den jongen, die hem naar school bragt, of hij eerst wat met hem speelen wilde; maar die jongen zei neen, ik heb wat anders te doen dan te speelen, zo dra als ik u in school gebragt heb, moet ik gaan naar het andere end van de stad, en haalen wat wol voor mijne moeder, om te spinnen, anders zou zij geen geld winnen kunnen, en dan zou zij niets te eeten hebben. Een oogenblik daar na zag de kleine jongen een bijtje, dat van de eene blom op de andere vloog. Toen zeide hij tegen zijn makker, kom ik wil wat met dat bijtje speelen; maar zijn makker gaf hem ten antwoord, 't bijtje heeft wat anders te doen dan te speelen, het zal weg vliegen, want het moet honig gaan zuigen, uit de bloemen, om dien in den korf te brengen; met een vloog 't bijtje weg. Toen kwam 'er een hond voorbij, daar wilde de kleine jongen weder meê speelen; maar een jaager, die 'er dicht bij was, floot, en de hond ging met hem in 't veld, en vong een haas

voor

voor den jaager. — De kleine jongen gong roen voorbij een hooi berg, en zag een vogeltje, dat 'er wat hooi uit pikte; daar wilde hij al weder meê gaan speelen; maar zijn makker zei tot hem, het vogeltje heeft wat anders te doen dan te speelen, het zal even als 't bijtje weg vliegen, want het moet hooi, en wol, en mosch gaan opzamelen, om 'er een nestje van te bouwen. De kleine jongen ging 'er even wel naar roe, maar 't vogeltje vloog weg, met het bekje vol hooi, en ging op een hoogen boom zitten, daar 't zijn nestje in maakte. — Eindelijk ontmoette de jongen een paard, bij 't hek van een wei staande, en wilde al wederom met het paard speelen; maar 'er kwam een boer aan, die 't paard mee nam, en tot den kleinen jongen zei, dat paard heeft wat anders te doen dan met u te speelen, het moet mijn akker komen ploegen, anders zou 'er geen koorn op wassen kunnen, en dan had ik geen brood.—Toen dagt de kleine jongen, bij hem zelve, heeft alles wat ik teegen kom wat anders te doen dan te speelen, dan moet ik

ook wat anders gaan doen ; ik zal naar school gaan en mijne lessen wel leeren. Zoo ging hij naar school, leerde zijne lessen wel, en werd door zijn meester geprezen ; en zijn Papa gaf hem een hobbel-paard, om op te rijden, om hem te beloonen, dat hij zo wel geleerd had. Toen was de kleine jongen zeer blij, dat hij zijn tijd niet met speelen had verlooren.

M. Goeden dag Karelje, speel zoet, met je broertjes en zusjes, Papa en Mama gaan uit.

K. Waar gaan Papa en Mama naar toe?

M. Naar de kerk.

K. Wat is dat Mama, de Kerk?

M. Dat is een groot huis, daar Papa, en Mama, en veele andere menschen meer naar toe gaan, om een man te hooren spreken, die veel geleerd heeft, toen hij jong was.

K. En wat zegt dan die man?

M. Die man leert de menschen, dat zij malkanderen moeten lief hebben ; dat zij malkanderen altijd moeten helpen, zo dikwils zij elkanderen nodig hebben ; dat zij elkanderen zo veel

ge-

genoegen en vermaak moeten bezorgen, als zij maar kunnen. Dat de kinderen voor al hunne Papa's en Mama's moeten lief hebben en gehoorzaam zijn; en dat ook de Papa's en Mama's goede zorg voor hunne kinderen moeten draagen, ze wel onderwijzen, en hen zo veel zij kunnen alles moeten bezorgen, wat zij nodig hebben, en nog meer andere diergelijke dingen; is dat niet een goed, lief man?

K. Ja wel, ik wilde hem ook wel eens, met Papa en Mama, gaan hooren.

M. Wel nu als Karelkje zoet is, en wel leert, dan zal Karelkje met Papa en Mama gaan, om dien man te hooren; maar Karelkje moet eerst wat grooter zijn, en genoeg geleerd hebben, om hem te kunnen verstaan.

K. Waarom kan ik hem nu niet verstaan?

M. Om dat die man niet spreekt voor kinderen, die nog niets of weinig weten, maar voor groote lieden, die al veel hebben geleerd. Daarom moet Karelkje nu ook braaf leeren, dan zal hij meegaan naar de Kerk, met Papa en Mama, en met de andere groote menschen.

Wel-

Welkom groet van

C L A A R T J E

Voor haar kleine zusje.

Welkom lieve kleine zus!

Welkom in dit leven!

Baker! mag ik niet een kus.

Aan mijn zusje geeven?

Wil je slaapen? o zij krijt!

't zal haar wis' verveelen.

Morgen, als gij wakker zijt,

Zal ik met u speelen.

Slaap geruft, dan wordt gij groot;

Leer tog spoedig loopen!

Als gij zit op moeders schoot,

Zal zij speelgoed koopen.

O Mamaatjen is zo goed!

Alles wil zij geeven,

Als haar kindertjes maar zoet

En te vrede leven.

HET

HET GESCHENK.

Moeder lief! zie daar een roosjen

Van uw Coosjen,

Wijl gij heden jaarig zijt.

'k Heb van morgen al gezongen,

En gesprongen:

Zo verlangde ik naar dien tijd.

Maar kan ik geen rijmpjes digten,

Moet ik zwigten.

Voor mijn broër in Poezij.

Neem dan, moeder! slegts dit roosjen

Van uw Coosjen,

'k Heb u tog zo lief als hij.

HET HONDJEN.

Hoe dankbaar is mijn kleine hond,

Voor beentjes en wat brood!

Hij kwispelstaart, hij loopt in 't rond,

En springt op mijnen schoot.

Mij geeft men vleesch en brood en wijn,

En dikwils lekkernij:

Maar kan een beest zo dankbaar zijn.

Wat wagt men dan van mij!

DE

DE NAARSTIGHEID.

Des morgens lang te slapen,
Te geeuwen en te gapen,
 Staat lelijk voor een kind.
Die altoos veel moet snappen,
En zotte taal wil klappen,
 Ziet zelden zig bemind.

Zou ik mijn tijd besteden.
Aan duizend nietigheden?
 'k Heb daar geen voordeel van.
Mijn lessen wil ik leeren,
Mijn meesters zal ik eeren,
 Dan worde ik haast een man.

DE PRUIMEBOOM.

eene vertelling.

Jantje zag eens pruimen hangen,
O! als eijeren zo groot.
't Scheen dat Jantje wou gaan plukken,
Schoon zijn vader 't hem verbood.

Hier

Hier is, zij hij, noch mijn vader,
Noch de tuinman, die het ziet:
Aan een boom, zoo vol geladen,
Mist men vijf zes pruimen niet.
Maar ik wil gehoorzaam wezen,
En niet plukken: ik loop heen.
Zou ik om een hand vol pruimen,
Ongehoorzaam wezen? Neen.
Voort ging Jantje: maar zijn vader,
Die hem stil beluisterd had,
Kwam hem in het loopen tegen.
Voor aan op het middelpad.
Kom mijn Jantje, zei de vader,
Kom mijn kleine hartedief!
Nu zal ik u pruimen plukken,
Nu heeft vader Jantje lief.
Daar op ging Papa aan 't schudden,
Jantje raapte schielijk op;
Jantje kreeg zijn hoed vol pruimen.
En liep heen op een galop.

PIET.

P I E T J E E N K E E T J E.
P I E T J E.

Kom mijn lieve zoete zus,
Geef me een kusje,

O ik ben zoo in mijn schik!

'k Heb van moeder zo vernomen,
Dat *Camie* van 't school zal komen,
Niemand is zoo blij als ik.

K E E T J E.

Laat ons dan eens wat bedenken.

Om te schenken,

Aan die allerlieffte meid.

Als wij haar maar wat vertellen,
En geen daden dat verzellen;
Is 't geen regte vrolijkheid.

P I E T J E.

Wel ik heb vier mooie printjes,

K E E T J E.

Ik twee lintjes,

Goed voor haar gelijk ik gis.

P I E T J E.

't Zal haar, hoe gering, behagen,
Wijl zij dan niet hoeft te vraagen,
Of 't bij ons maar praatzen is.

TE

TE VEEL MAAKT ONGEZOND.

Ons wimpje kreeg een hoed,
 Vol kerffen van zijn moeder.
 Hij zocht terftond zijn broeder,
 En liep hem te gemoet.
 Kijk, riep hij, kijk eens Klaasje!
 Kijk wat al lekkernij!
 Die kerffen zijn voor mij,
 Nu ben ik eerst een baasje.

Ik eet mijn buik nu rond.
 Maar 'k zal een deel bespaaren,
 'k Mogt anders kwalijk varen.
Te veel maakt ongezond.
 Geef me ook wat zei toen Claasje!
 Zeer graag antwoorde ons baasje!
 Zij zaten op den grond,
 En aten 't buikje rond.

CYFER-GETALLEN.

I,	1,	Een.
II,	2,	Twee.
III,	3,	Drie.

I

IV.

IV,	4,	Vier.
V,	5,	Vijf.
VI,	6,	Zes.
VII,	7,	Zeven.
VIII,	8,	Agt.
IX,	9,	Negen.
X,	10,	Tien.
XI,	11,	Elf.
XII,	12,	Twaalf.
XIII,	13,	Dertien.
XIV,	14,	Veertien.
XV,	15,	Vijftien.
XVI,	16,	Zestien.
XVII,	17,	Zeventien.
XVIII,	18,	Agttien.
XIX,	19,	Negentien.
XX,	20,	Twintig.
XXV,	25,	Vijf en twintig.
XXX,	30,	Dertig.
XL, of XXXX,	40,	Veertig.
L,	50,	Vijftig.
LX,	60,	Zestig.
LXX,	70,	Zéventig.

LXXX.

LXXX,	80,	Tagtig.
LXXX,	of XC,	90. Negentig.
C,	100,	Honderd.
CC,	200,	Twee-honderd.
CCC,	300,	Drie-honderd.
CCCC,	400,	Vier-honderd.]
D,	500,	Vijf-honderd.
M,	1000,	Duizend.
CX,	110,	Honderd en tien.
CL,	150,	Honderd en vijftig.
CXC,	190.	Honderd en Negentig.
DC,	600,	Zeshonderd.
MD,	1500,	Vijftien honderd.
MDC,	1600,	Zestien honderd.†
MCM,	1900,	Negentien honderd.

M. Wanneer men verscheide cijffer-letters naast elkanderen zet, zonder ze, door een comma of punt, van elkanderen te scheiden, dan maaken zij allen te samen maar een getal uit. Om nu te weten, wat dat getal is, en hoe 't moet uitgesproken worden, moet Karel'tje opletten, dat de cijffer-letters van betekenis veranderen, naar maaten zij van

plaats veranderen. Een 1. die alleen staat, beteekent maar een; maar als ik 'er nog een 1. agter zet, dus 11, dan beteekent die voorste 1 tien maal zo veel, als voor dat die tweede 1 'er agter stond, dat is tien. Maar de agterste 1 blijft altijd een beteekenen. En als ik die bij de tien voeg, die de voorste 1 beteekent, hoe veel is dat dan samen?

K. Tien en een, is elf.

M. Zeer wel, dat geheele getal 11, is dan elf.

Als ik nu agter die 11 nog een 1. schrijf, dus 111. dan beteekent de voorste 1 weer tienmaal zo veel, als toen 'er maar eene 1 agter stond: toen beteekende hij tien; tien maal tien nu is honderd: de voorste 1 beteekent dus nu honderd, de middelste die 'er, nog een agter zig heeft, tien, de agterste 1. dat is samen Honderd en elf.

Met 2. kan ik het zelfde doen: 2 alleen is twee: 22. is twintig en twee, of twee en twintig. 222. is tweehonderd, en twintig, en twee, of tweehonderd twee en twintig. En even zoo met alle de andere getallen.

12-

Indien ik agter de eerste een nog een derde 1 zet, dus 1111, dan is die voorste 1, weer tien maal zo veel, als toen 'er maar twee agter stonden, dat is tien maal honderd, of duizend; en't geheele getal is een duizend, een honderd, tien, en een, of elf honderd en elf. En zoo kan ik voort gaan, zoo lang ik wil. Als ik nu geen elf wil schrijven, maar tien, dan moet ik de 1. zetten, op de tweede plaats, van agteren op geteld, maar om dat ik dan niets meer dan tien wil schrijven, moet ik 'er geen 1. agter zetten, om dat dat elf zijn zou, maar dan zet men 'er een nul, of 0 bij, die op zig zelve niets beteekent, en maar alleen de plaats van de 1 aanwijst en bepaald, aldus, 10. En zoo kan ik ook met honderd doen, want 1 op de derde plaats, van agteren op, staande, beteekent honderd; dus moet ik 'er niets anders agter schrijven, dan twee nullen, die toonen, dat de 1 op de derde plaats staat, aldus 100.

Het zelfde kan ik met nog meer nullen doen, en dan telkens de een, tien maal meer doen beteekenen; gelijk Karel'tje bij de volgende

1 3

cijf-

cijfer-getallen zien kan; by dewelken, benedeu onder ijder rij cijffers, geschreeven staat, hoeveel de 1 op die rij staande beteekent, aldus;

						1
					1	0
				1	0	0
			1	0	0	0
		1	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	0

						1
					1	
				1		
			1			
		1				
1						

Een.
 Tien.
 Honderd.
 Duizend.
 Tien duizend.
 Honderd duizend.

Het geheele getal is
 Een honderd elf duizend
 een honderd en elf.

Dus ziet Karelkje, dat 1., op de eerste plaats, van agteren op gereld, beteekend een, op de tweede plaats tien, op de derde honderd, op de vierde duizend, op de vyfde tien duizend, en op de zesde honderd duizend. Indien'er een op de zevende stond, zou 't zyn tien mael honderd duizend, en dat hiet men een millioen; op de agtste tien millioenen, en zoo vervolgens.

Met

Met de twee, en met alle de andere getallen, is 't even eens, gelyk Karel, in 't volgende voorbeeld, zien kan.

2									
	2								
		2							
			2						
				2					
					2				
						2			
							2		
								2	
									2

2	Tweemaal een.
2	Tweemaal tien.
2	Tweemaal honderd.
2	Tweemaal duizend.
2	Tweemaal tien duizend.
2	Tweemaal honderd duizend.
2	Tweemaal tien honderd.
2	duizend of twee miljoen.

Het geheele getal is Twee miljoen twee mael honderd twee entwintig duizend twee honderd twee en twintig.

Hier

B. U. G.
Syst. Gate
1883

Hier bij zal ik nu nog eenige andere voorbeelden voegen, daar Karel'tje zig zelf op oefenen kan.

$$\begin{array}{r} 3 \\ 20 \\ 400 \\ \hline \end{array}$$

3 Drie maal een of drie.
 2 Twee maal tien of twintig.
 4 Vier maal honderd of vier honderd.

Het geheele getal is vier honderd drie en twintig.

2684. Twee duizend zes honderd vier en tagtig.

24579. Vier en twintig duizend vijf honderd negen en zeventig.

139. 4654. 56788.

196735. 2665324.

E I N D E.

